

Forest Department

লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতি (ই ডি চি)

মানাহৰাঘ্য প্ৰকল্প
বাঁশবাৰী বন সংমণ্ডল

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬)

প্ৰস্তুতকৰ্তা

লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতি (EDC)ৰ দ্বাৰা প্ৰস্তুত

সহায়কাৰী

অসম বন বিভাগ

আৰু

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কম্পেল', COMPELO)

[আই আই ই (IIE) আৰু আৰ জি ভি এন (RGVN)]

জুলাই, ২০১৬

Field Director Manas Tiger Project
Barpeta Road, Assam

সংক্ষিপ্ত শব্দৰ সম্পূৰ্ণ নামৰ তালিকা

সংক্ষিপ্ত	সম্পূৰ্ণ নাম
এ এফ ডি (AFD)	এজেন্সী ফ্ৰান্সিচ ডি ডেভেলপমেণ্ট
এ পি এফ বি চি (APFBC)	বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ অসম প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটি কনজাৰভেচন)
এ এফ ডি (AFD)	ফ্ৰান্স উন্নয়ন এজেন্সী (এজেন্সী ফ্ৰান্সিচ ডি ডেভেলপমেণ্ট)
বি পি এল (BPL)	দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ (বিল' পভাৰ্টী লাইন)
চি এম এল (CML)	ক্ষুদ্ৰ বিত্তীয় সাহায্য আৰু জীৱিকা কেন্দ্ৰ (চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ'-ফাইনেঞ্চ এণ্ড লাইভলিহুড)
কম্পেল' (COMPELO)	ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেনচিং লাইভলিহুড অপৰচুনিটিজ
ই পি এ (EPA)	প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (এণ্টি পইণ্ট এক্টিভিটী)
জি আই এছ (GIS)	ভৌগোলিক তথ্য ব্যৱস্থা (জিঅ'গ্ৰাফিকেল ইনফৰ্মেচন ছিষ্টেম)
এইচ এ (Ha)	হেক্টৰ
আই আই ই (IIE)	ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্ট্ৰ'প্ৰিনাৰ্শ্বিপ)
জে এফ এম চি (JFMC)	যৌথ বন পৰিচালনা সমিতি (জইণ্ট ফৰেষ্ট মেনেজমেণ্ট কমিটী)
কে জি (Kg)	কিলোগ্ৰাম
কে এম (Km)	কিলোমিটাৰ
এম টি (MT)	মেট্ৰিক টন
এন টি এফ পি (NTFP)	কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন (নন টিম্বাৰ ফৰেষ্টে প্ৰডিউচ)
এন ডব্লিউ এফ পি (NWFP)	কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন (নন উড ফৰেষ্টে প্ৰডিউচ)
পি ডি এছ (PDS)	ৰাজহুৱা বিতৰণ ব্যৱস্থা (পাব্লিক ডিষ্ট্ৰিবিউচন ছিষ্টেম)
পি আৰ এ (PRA)	অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাণ (পাৰ্টিচিপেটৰী ৰুৰেল এপ্ৰাইজেল)
আৰ জি ভি এন (RGVN)	ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি
আৰ এছ (Rs)	ভাৰতীয় টকা
এছ এইচ জি (SHG)	আত্মসহায়ক গোট (ছেল্ফ-হেল্প গ্ৰুপ)
ভি চি ডি চি (VCDC)	গাঁও পৰিষদ উন্নয়ন সমিতি (ভিলেজ কাউন্সিল ডেভেলপমেণ্ট কমিটী)

লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা পৰিবেশ উন্নয়ন সমিতি

বাঁশবাৰী বন সংমণ্ডল
ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা ১০ বছৰৰ বাবে
(জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা)

সূচীপত্ৰ

অধ্যায়	শিৰোনাম	পৃষ্ঠা নং
১	ভূমিকা	১
২	গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক ৰূপৰেখা	২-৭
৩	জীৱিকাৰ সুবিধা বিশ্লেষণ— কাৰ্যসূচী আৰু সৰঞ্জাম	৮-১৩
৪	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	১৪
৫	বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা	১৫-২৯
৬	পৰিশিষ্টৰ তালিকা	৩০-৬১

অধ্যায়-১ : ভূমিকা

<p>প্রকল্প সম্পর্কে</p>	<p>অসম বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটি কনজাৰ্ভেচন)ৰ উদ্দেশ্য হৈছে— 'নিৰ্দিষ্ট এলেকাৰ বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনগোষ্ঠীসমূহৰ অংশগ্ৰহণেৰে আৰু বনজ আৰু বনজবহিৰ্ভূত সম্পদৰ বহনক্ষম ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ জীৱিকা সুনিশ্চিত কৰিবলৈ বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ কৰাৰ লগতে বহুমুখী সুসংহত পৰিকল্পনাৰে অসমত স্থিতিশীল বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু পৰিচালনৰ ব্যৱস্থা কৰা।' প্ৰকল্পটোৰ লক্ষ্য হৈছে— 'বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনগোষ্ঠীসমূহৰ সহযোগত তেওঁলোকৰ জীৱিকা আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু স্থিতিশীল ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে বনাঞ্চল সংৰক্ষণ আৰু পৰিৱেশতন্ত্ৰক পুনৰুদ্ধাৰ কৰা।'</p> <p>এই প্ৰকল্পটোলৈ আৰ্থিক অনুদান আগবঢ়াইছে এজেণ্টী ফ্ৰান্সিছ ডি ডেভেলপমেণ্ট অৰ্থাৎ ফ্ৰান্স ডেভেলপমেণ্ট এজেণ্টীয়ে। সহযোগ কৰিছে অসম চৰকাৰে। প্ৰকল্পটোৰ পৰিকল্পনা, ৰূপায়ণ, নিৰীক্ষণ, সমন্বয় আৰু ব্যৱস্থাপনাকে ধৰি সকলো কামৰ দায়িত্বত আছে আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটি কনজাৰ্ভেচন ছ'চাইটি।</p>
<p>ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন</p>	<p>বজাৰৰ সম্ভাৱনীয়তাভিত্তিক মূল্য সংযোজনৰ জৰিয়তে জীৱিকাৰ কাম-কাজ উন্নত কৰিবলৈ প্ৰকল্পটোত উদ্যোগমূলক বিকাশ, উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ প্ৰক্ৰিয়াকৰণৰ জৰিয়তে মূল্য সংযোজন আৰু বিপণনৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে বনজ সম্পদ ওপৰত বৃদ্ধি পোৱা হেঁচাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত এনে পদক্ষেপ জৰুৰী হৈ পৰিছে। বজাৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি বৰ্তমানে উপলব্ধ বনজ আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সামগ্ৰী আৰু সেৱাসমূহত মূল্য সংযোজনৰ উপায় উদ্ভাৱন কৰাটো প্ৰয়োজন হৈ পৰিছে। তদুপৰি, বনাঞ্চলভিত্তিক জীৱিকাৰ বাহিৰে জীৱিকাৰ অন্য পথ বিচাৰি উলিওৱা আৰু দক্ষতা বিকাশ পদক্ষেপৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সক্ষমতা বৃদ্ধি কৰাও দৰকাৰ।</p> <p>প্ৰকল্পটোৰ অধীনত ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়নৰ কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণৰ বাবে ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্টাৰপ্ৰিনিঅ'ৰশ্বিপ, আই আই ই), গুৱাহাটী আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৰ জি ভি এন), আৰু 'চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ' ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড' (চি এম এল)ক লৈ এখন সমিতি গঠন কৰা হৈছে। এই সমিতিখনৰ নাম দিয়া হৈছে— 'ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেঞ্জিং লাইভলিহুড অপচুনিটিজ)' চমুকৈ কম্পেল'।</p> <p>প্ৰকল্পটোৰ নিৰ্দেশনা মতে এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে 'গাঁও আৰু বন বিভাগৰ বিভিন্ন অভিযান বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সদস্যক জীৱিকাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰা আৰু স্থিতিশীল বন ব্যৱস্থাপনাক এক প্ৰসাৰিত লক্ষ্য হিচাপে গণ্য কৰা।' বন উন্নয়ন আৰু জীৱিকা উন্নয়ন উভয় লক্ষ্যকে এই প্ৰকল্পত সামৰি লোৱা হৈছে।</p>
<p>লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা</p>	<p>অসমৰ বাক্সা জিলাত অৱস্থিত লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা এই নথিত আগবঢ়োৱা হৈছে। লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চি বিটিচি বন সংমণ্ডলৰ অধীনস্থ বাক্সা বনাঞ্চলিক প্ৰশাসনৰ অন্তৰ্গত। এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা গাঁওখনত বাস কৰা সম্প্ৰদায়সমূহৰ পুৰুষ আৰু মহিলাসকলৰ সদস্যৰ অংশগ্ৰহণৰ ভিত্তিত প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।</p>

	<p>২০১৬ চনৰ ১ জুলাই মাহত 'চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ' ফাইনেঞ্চ এণ্ড লাইভলিহুড' (চি এম এল), গুৱাহাটীৰ বিষয়ববীয়া আৰু সম্প্ৰদায়টোৱে গ্ৰহণ কৰা অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাণ (পি আৰ এ)ৰ জৰিয়তে এই নথি প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। প্ৰকল্প নিৰ্দেশনা অনুসৰি চি এম এল-এ এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা সংযোজিত কৰিছে। এই পৰিকল্পনা গ্ৰহণৰ বাবে আলোচনা আৰু চূড়ান্ত কৰা হয় জুলাই, ২০১৬ চনত।</p>
--	---

অধ্যায়-২ : গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক ৰূপৰেখা

অৱস্থিতি	<p>লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা পৰিবেশ উন্নয়ন সমিতিৰ (ইডিচি) লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা গাঁৱৰ সম্প্ৰদায়ক লৈ গঠন কৰা হৈছে। এই ই ডি চি বিথৰাই (ভি চি ডি চি)ৰ অধীনত অসমৰ বাক্সা জিলাৰ অন্তৰ্গত।</p> <p>পৰিশিষ্ট-১ : গাঁৱৰ মানচিত্ৰ দিয়া হৈছে।</p>																						
মূল তথ্য	<p>লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চিৰ মূল তথ্য তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।</p> <p>তালিকা-ক : মূল তথ্যখিনি এনে ধৰণৰ</p> <table border="1"> <tr> <td>ই ডি চিৰ নাম</td> <td>লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা</td> </tr> <tr> <td>বসতিকৰণ</td> <td>লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা</td> </tr> <tr> <td>ৰাজহ গাঁও</td> <td>পালচিগুৰি</td> </tr> <tr> <td>গাঁও পথগায়ত</td> <td>৩ ভি চি ডি চি বিথৰাই</td> </tr> <tr> <td>ৰাজহ খণ্ড</td> <td>পালচিগুৰি</td> </tr> <tr> <td>জিলা</td> <td>বাক্সা</td> </tr> <tr> <td>বন সংমণ্ডল</td> <td>মানাহ ব্ৰাহ্ম প্ৰকল্প</td> </tr> <tr> <td>বন আঞ্চলিক</td> <td>বাঁশবাৰী</td> </tr> <tr> <td>বন লাট</td> <td>কাঁহিবাৰী</td> </tr> <tr> <td>গঠনৰ বছৰ</td> <td>২০১৫</td> </tr> <tr> <td>জে এফ এম চিৰ চাৰিসীমা</td> <td> তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে : উত্তৰ : মানাহ ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান দক্ষিণ : বাঁশবাৰী শালবাৰী পথ পশ্চিম : কাঁহিবাৰী গাঁও পূব : শালবাৰী গাঁও, ৩১ নং ৰাষ্ট্ৰীয় পথ </td> </tr> </table> <p>উৎস : পি আৰ এৰ অনুশীলনৰ সময়ত হোৱা আলোচনা।</p> <p>অতিৰিক্ত বৰ্ণনা তথ্য-I-ৰ তালিকা-১ত প্ৰদান কৰা হৈছে। (পৰিশিষ্ট তালিকাত)</p>	ই ডি চিৰ নাম	লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা	বসতিকৰণ	লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা	ৰাজহ গাঁও	পালচিগুৰি	গাঁও পথগায়ত	৩ ভি চি ডি চি বিথৰাই	ৰাজহ খণ্ড	পালচিগুৰি	জিলা	বাক্সা	বন সংমণ্ডল	মানাহ ব্ৰাহ্ম প্ৰকল্প	বন আঞ্চলিক	বাঁশবাৰী	বন লাট	কাঁহিবাৰী	গঠনৰ বছৰ	২০১৫	জে এফ এম চিৰ চাৰিসীমা	তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে : উত্তৰ : মানাহ ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান দক্ষিণ : বাঁশবাৰী শালবাৰী পথ পশ্চিম : কাঁহিবাৰী গাঁও পূব : শালবাৰী গাঁও, ৩১ নং ৰাষ্ট্ৰীয় পথ
ই ডি চিৰ নাম	লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা																						
বসতিকৰণ	লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা																						
ৰাজহ গাঁও	পালচিগুৰি																						
গাঁও পথগায়ত	৩ ভি চি ডি চি বিথৰাই																						
ৰাজহ খণ্ড	পালচিগুৰি																						
জিলা	বাক্সা																						
বন সংমণ্ডল	মানাহ ব্ৰাহ্ম প্ৰকল্প																						
বন আঞ্চলিক	বাঁশবাৰী																						
বন লাট	কাঁহিবাৰী																						
গঠনৰ বছৰ	২০১৫																						
জে এফ এম চিৰ চাৰিসীমা	তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে : উত্তৰ : মানাহ ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান দক্ষিণ : বাঁশবাৰী শালবাৰী পথ পশ্চিম : কাঁহিবাৰী গাঁও পূব : শালবাৰী গাঁও, ৩১ নং ৰাষ্ট্ৰীয় পথ																						

<p>কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ</p>	<p>ই ডি চিৰ কাৰ্যনিৰ্বাহক সমিতি আৰু সাধাৰণ সভাৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।</p> <p>তালিকা-খ : কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ</p> <table border="1" data-bbox="517 405 1401 719"> <tr> <td>সভাপতিৰ নাম</td> <td>বাবুৰাম বড়ো</td> </tr> <tr> <td>সম্পাদকৰ নাম</td> <td>বীৰেন ৰাজবংশী</td> </tr> <tr> <td>কোষাধ্যক্ষৰ নাম</td> <td>শ্ৰীমতী মুচাহাৰী</td> </tr> <tr> <td>পঞ্জীয়ন নম্বৰ</td> <td>এমটিপি/ইডিচি/০৩ তাৰিখ ১০এপ্ৰিল, ২০১৬</td> </tr> <tr> <td>কাৰ্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা</td> <td>১৬</td> </tr> <tr> <td>সাধাৰণ সমিতিত সদস্যৰ</td> <td>১১০ জন</td> </tr> </table> <p>উৎস : ই ডি চিৰ তথ্য।</p>	সভাপতিৰ নাম	বাবুৰাম বড়ো	সম্পাদকৰ নাম	বীৰেন ৰাজবংশী	কোষাধ্যক্ষৰ নাম	শ্ৰীমতী মুচাহাৰী	পঞ্জীয়ন নম্বৰ	এমটিপি/ইডিচি/০৩ তাৰিখ ১০এপ্ৰিল, ২০১৬	কাৰ্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	১৬	সাধাৰণ সমিতিত সদস্যৰ	১১০ জন
সভাপতিৰ নাম	বাবুৰাম বড়ো												
সম্পাদকৰ নাম	বীৰেন ৰাজবংশী												
কোষাধ্যক্ষৰ নাম	শ্ৰীমতী মুচাহাৰী												
পঞ্জীয়ন নম্বৰ	এমটিপি/ইডিচি/০৩ তাৰিখ ১০এপ্ৰিল, ২০১৬												
কাৰ্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	১৬												
সাধাৰণ সমিতিত সদস্যৰ	১১০ জন												
<p>পৰিয়াল আৰু জনসংখ্যা গাঁথনি</p>	<p>গাঁওখনত মুঠ ১১০টা পৰিয়াল আছে। কোনোটো পৰিয়ালৰে মুৰব্বী মহিলা নহয়। মুঠ জনসংখ্যা ৪৩২। ইয়াৰে ২১০ গৰাকী পুৰুষ আৰু ২২২ গৰাকী মহিলা। আটোয়ে অনুসূচিত জনজাতী (এচ টি) শ্ৰেণীৰ আৰু বড়ো জনগোষ্ঠীৰ।</p> <p>তালিকা ২ আৰু তথ্য ১ — এই সংক্ৰান্তত অধিক তথ্য দিয়া হৈছে।</p> <p>ইয়াৰ পৰা এইটো জনা যায় যে—</p> <ol style="list-style-type: none"> ১. পৰিয়ালৰ গড় সদস্য সংখ্যা ৫.১। ২. গাঁওখনৰ লিংগানুপাত হৈছে প্ৰতি ১০০০ জন পুৰুষৰ বিপৰীতে মহিলাৰ সংখ্যা ১০৫৭। 												
<p>শিক্ষা আৰু দক্ষতা বিকাশ</p>	<p>মুঠ জনসংখ্যাৰ ৫২ শতাংশ শিক্ষিত। মুঠ জনসংখ্যাৰ বেছি সংখ্যক লোকেই বিদ্যালয় পৰ্যায়ৰ শিক্ষাৰে শিক্ষিত। মুঠ জনসংখ্যাৰ নিচেই সামান্য সংখ্যকেহে মহাবিদ্যালয় পৰ্যায়ৰ বা উচ্চ শিক্ষা লাভ কৰিছে।</p> <p>আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক দুই ধৰণে জীৱিকাৰ দক্ষতাসমূহ আহৰণ কৰা হয়। ই ডি চিৰ ক্ষেত্ৰত, আনুষ্ঠানিক মানে হৈছে দক্ষতা বিকাশৰ পৰম্পৰাগত পদ্ধতি। নিম্নোক্ত ক্ষেত্ৰসমূহত মানুহৰ দক্ষতা আছে —</p> <p>(ক) উদ্যান শস্য (খ) কৃষি (গ) পশুপালন (ঘ) বয়ন শিল্প</p> <p>সমগ্ৰ দেশৰ লগতে ৰাজ্যখনতো আনুষ্ঠানিক দক্ষতা উন্নয়নৰ কাৰ্যসূচী প্ৰসাৰৰ বাবে চৰকাৰে সক্ৰিয় ভূমিকা পালন কৰি আহিছে। বসতি অঞ্চল বা ইয়াৰ পাৰ্শ্বৱৰ্তী অঞ্চলসমূহত এই ধৰণৰ কোনো কৰ্মসূচী ৰূপায়ণৰ জৰিয়তে গাঁওখন উপকৃত হোৱা বুলি জানিব পৰা হোৱা নাই।</p>												

<p>মাটি</p>	<p>প্ৰকল্প এলেকাত ভূমিৰ প্ৰকাৰ এনেধৰণৰ — মানাহ ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ মাজেৰে বৈ যোৱা মানাহ নদী (ভূটানত মাংদে চু) দাগমে চু নামৰ আন এখন নদীৰ লগ লাগিছে আৰু মানাহ আৰু বেঁকী নামৰ দুখন মুখ্য নদীত ভাগ হৈছে। ২০০৪ চনত মানাহক ভেটা দিয়া হয়। ওখ পাহাৰৰ পৰা বৈ অহা খৰশ্ৰোতা বেঁকী নদীৰ গতিবেগ সমভূমি ভাগত কিছু হ্রাস হয়। ফলত পানীয়ে কঢ়িয়াই নিয়া শিল, পাথৰ, বালি, পলস আৰু আন আন গোটা বস্তু ইয়াতে পেলাই যোৱাৰ ফলত ভূমিভাগ এলুভিয়াল হোৱাৰ লগতে শিল-বালি আদি মিশ্ৰিত হয়। ভূমিভাগ দ এলুভিয়াল হিমালয়ান ধৌত মাটি। এনে ভূমিভাগ সাৰুৱা হোৱা বাবে ই বিভিন্ন ধৰণৰ শস্যৰ খেতিৰ বাবে উপযোগী।</p>
<p>পানী</p>	<p>উদ্যানখনৰ দক্ষিণে বৈ যোৱা বেঁকী নদী বেঁকী আৰু ভলকাডুবা নামৰ দুখন উপনদীত বিভক্ত হৈ ৬৪ কি:মি: দক্ষিণৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ সৈতে মিলিত হৈছে। ইয়াৰ উপৰিও আৰু পাঁচখন সৰু নদী সংৰক্ষিত অঞ্চলটোৰ মাজেৰে বৈ যাওঁতে যথেষ্ট পৰিমাণে পলস, শিল আহি পাদদেশৰপৰা কঢ়িয়াই অনাৰ ফলত অঞ্চলটোত অধিক বৃষ্টিপাত, দ গৰা আৰু নদীগৰ্ভ উত্তাল হৈ পৰিছে। চুগশিল আৰু বালি শিলেৰে গঠিত নদীগৰ্ভ শিল, পাথৰ আদিৰে বৈ আহি উত্তৰৰ ভাৰ্চাভান্না অঞ্চলত পলস আৰু আন আন গোটা বস্তু ইয়াতে পেলাই যোৱাৰ ফলত ভূমিভাগ এলুভিয়াল হোৱাৰ লগতে শিল-বালি আদি মিশ্ৰিত হয়। দক্ষিণৰ টেৰাই অঞ্চল মিহি এলুভিয়াল হোৱাৰ লগতে শিল-বালি আদি মিশ্ৰিত। উদ্যানৰ মানাহ অৱবাহিকা সঘনাই বান পানীৰে টোত যদিও ভূমিভাগ এটলীয়া হোৱাৰ বাবে এই পানী বেছিপৰ জমা হৈ নাথাকে। ইয়াৰ দ্বাৰা আক্ৰান্ত হোৱা জন্তুৰ সংখ্যাও নগণ্য, কিয়নো জন্তুবোৰে নিজে নিজেই ওখ ঠাইত আশ্ৰয় বিচাৰি লয়।</p>
<p>জলবায়ু, উষ্ণতা আৰু বৰষুণ</p>	<p>মানাহৰ জলবায়ু ক্ৰান্তীয়ভাৱে সেমেকা। বছৰি বৃষ্টিপাত ৩০০০ মিলিমিটাৰৰ পৰা ৪০০০ মিলিমিটাৰ। শীতকালত (ডিচেম্বৰ-ফেব্ৰুৱাৰী) : বতৰ ঠাণ্ডা আৰু কুঁৱলী। তাপমাত্ৰা ২০°+৫° চেলচিয়াছ জানুৱাৰী আটাইতকৈ ঠাণ্ডা মাহ। আনুমানিক বৃষ্টিপাত ১১৪ মিলিমিটাৰ আৰু আপেক্ষিক আৰ্দ্ৰতা ৭৭%+৫। প্ৰাক-মৌচুমী (মাৰ্চ-মে) : এই সময়ত বতৰ আপেক্ষিকভাৱে শুকান আৰু তাপমাত্ৰা ক্ৰমান্বয়ে বৃদ্ধি পায়। গাজনি-বিজুলীৰে সঘন বৃষ্টিপাত হয়। এই সময়ত গড় বৃষ্টিপাত হয় ৫১৮.৭০ মিলিমিটাৰ। বতৰ বেছিভাগেই ডাৱৰীয়া হৈ থাকে। এই ঋতুৰ গড় তাপমাত্ৰা আৰু আৰ্দ্ৰতা যথাক্ৰমে ২৩°+৫° চেলচিয়াছ আৰু ৭০%+৫। মৌচুমী (জুন-চেপ্টেম্বৰ) : এই সময় বাৰিষাৰ বতৰ। মাহে গড় বৃষ্টিপাত ২৮৬০ মিঃমিঃ। এই ঋতুৰ গড় তাপমাত্ৰা ২৭.১৭° চেলচিয়াছ, এই সময় সীমাৰ ভিতৰত গড় ৬° বৃদ্ধি পায়। আৰ্দ্ৰতা বাঢ়ি গৈ ৮২%+৫ হয়গৈ। আগষ্ট আটাইতকৈ গৰম মাহ। উত্তৰ-মৌচুমী (অক্টোবৰ-নৱেম্বৰ) : চেপ্টেম্বৰৰ শেষৰ ফালৰপৰা লাহে লাহে বৰষুণ কমি আহে আৰু বতৰ ফৰকাল হয়। তাপমাত্ৰা ক্ৰমান্বয়ে কমি আহে আৰু সেমেকা হয়, কুঁৱলী পৰিবলৈ ধৰে। এই ঋতুৰ গড় তাপমাত্ৰা ২৭°+২° চেলচিয়াছ। মাহে গড় বৃষ্টিপাত ১৪০০ মিলিমিটাৰ আৰু বৰষুণ লাহে লাহে কমি আহে। আপেক্ষিক আৰ্দ্ৰতা ৮২%+৫।</p>

<p>বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য</p>	<p>(ক) বনাঞ্চলৰ প্ৰকাৰ : ইয়াৰ বনাঞ্চলৰ মূলতঃ চিদা, আজাৰ, খজান, গমাৰি আদি গছ পোৱা যায়। ই ডি চি-ৰ গাঁৱত যথেষ্ট পৰিমাণে নেমু গছ আছে। তামোল, কঁঠাল, বাঁহ আদিও গাঁওবোৰত পোৱা যায়। ব্যাপকভাৱে ৰোৱা নেমু গছবোৰে জৈৱ-বেৰাৰো কাম কৰে। এই বিষয়ে অধিক তথ্য 'বন উন্নতকৰণ আঁচনি'ত দিয়া হৈছে।</p>
<p>ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ</p>	<p>পৰিশিষ্ট ২-ত গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ নমুনা দিয়া হৈছে। ইয়াৰ পৰা গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ এনে ধৰণে দেখা যায়— কৃষিৰ বাবে ব্যৱহৃত ভূমি কাঠখৰি ৰোপণ জলসিঞ্চন খাল ধান খেতি ৰাষ্টা গছ-গছনিৰে আৱৰা ভূমি নদী</p>
<p>ভূমি ধৰণ</p>	<p>পৰিয়ালসমূহত ভূমি অধিগ্ৰহণৰ প্ৰকাৰ তথ্য-১ৰ তালিকা-৩ ত দিয়া আছে। সেইমতে দেখা যায় — □ ০% পৰিয়াল ভূমিহীন (০ টা পৰিয়াল) □ ৮২.৬৭% পৰিয়াল প্ৰান্তীয় কৃষক (৯৩ টা পৰিয়াল) □ ১৭.৩৩% পৰিয়াল ক্ষুদ্ৰ আৰু বৃহৎ কৃষকৰ অন্তৰ্গত</p>
<p>পশুধন</p>	<p>গাঁওখনৰ মুঠ পশুধন ১১৫০। নিম্নোক্ত তালিকাত প্ৰতিটো পৰিয়ালে গড় হিচাপে পোহা পশুধনৰ তালিকা দিয়া হ'ল — গৰু : ২৬০ ছাগলী : ৬২ হাঁহ : ৪৪ কুকুৰা : ৫৮২ গাহৰি : ২০২ তথ্য তথ্য-১ৰ তালিকা-৪ ত উপৰোক্ত বিষয়ত বিতংভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে।</p>
<p>গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনি আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা</p>	<p>যিকোনো জনবসতি অঞ্চলতে সাধাৰণ আন্তঃগাঁথনিৰ উপলব্ধতাই জীৱিকাৰ বহনক্ষম উপায় বিকাশত সহায় কৰে। গাঁওখনত বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁঠনি সম্ভ্ৰমজনক নহয়। তথ্য-১ৰ তালিকা-৫ত উল্লেখ কৰা মতে গাঁওখনৰ বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁঠনি এনেধৰণৰ — প্ৰাকৃতিক আন্তঃগাঁথনি : অধিবাসীসকল ন্যূনতম প্ৰাকৃতিক গাঁঠনি যেনে— পৰিবহণ, পানী যোগান, ৰাজহুৱা বিতৰণ ব্যৱস্থা আৰু মোবাইল সংযোগ আদিৰ পৰা বঞ্চিত। শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্যৰ সুবিধা : শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত দেখা যায়, গাঁওখনত ন্যূনতম সুবিধা আছে। স্বাস্থ্যৰ ক্ষেত্ৰতো গাঁওখনত কোনো প্ৰাথমিক চিকিৎসা কেন্দ্ৰ নাই। ৰাজহুৱা পৰিবহণ ব্যৱস্থা নাই। সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলে যাতায়তৰ বাবে চাইকেল ব্যৱহাৰ কৰে। চৰকাৰী কাৰ্যালয় : চৰকাৰী কাৰ্যালয় (যেনে পুলিচ ষ্টেছন, গাঁও পঞ্চায়তৰ কাৰ্যালয়, ৰাজহ চক্ৰ কাৰ্যালয়, বন লাট কাৰ্যালয় আদি) গাঁৱৰপৰা যথেষ্ট দূৰৈত অৱস্থিত।</p>

	<p>বিত্তীয় অন্তর্ভুক্তকৰণ : বেংক, ডাকঘৰ আদি বিত্তীয় অনুষ্ঠান গাঁৱৰপৰা যথেষ্ট দূৰৈত অৱস্থিত। সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ দূৰৈৰ এনে অনুষ্ঠানতে একাউণ্ট আছে।</p>
<p>কৃষি শস্য</p>	<p>গাঁৱৰ উৎপাদিত কৃষিজাত শস্যৰ বিতং তথ্য (১)ৰ তালিকা-৬ত দিয়া হৈছে। গাঁওখনত নিম্নোক্ত শস্যসমূহৰ খেতি হয় —</p> <p>খাৰিফ শস্য : শালি ধান।</p> <p>ৰবি শস্য : নাই।</p> <p>অন্যান্য : নেমু, জলকীয়া, কঁঠাল, বেঙেনা আদি।</p> <p>এই শস্যবোৰৰ বেছি ভাগেই বৰষুণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।</p>
<p>শস্য উৎপাদিত ৰূপৰেখা</p>	<p>গাঁৱৰ উৎপাদিত কৃষিজাত শস্যৰ বিতং উৎপাদন পৰিলেখ তথ্য (১)ৰ তালিকা-৭ ত দিয়া হৈছে।</p> <p>শস্যসমূহৰ গড় উৎপাদন এনেধৰণৰ —</p> <p>(ক) ধান : উৎপাদন ১৬০০ কুইণ্টল। উৎপাদন হাৰ : ২১ কুইণ্টল/হেক্টৰ</p>
<p>পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা</p>	<p>গাঁৱৰ উৎপাদিত পশুখাদ্যৰ বিতং উৎপাদন পৰিলেখ তথ্য-১ৰ তালিকা-৮ত দিয়া হৈছে।</p> <p>গাঁৱৰ পশুখাদ্যৰ মূল উৎসসমূহ হৈছে —</p> <p>(ক) শস্যৰ আৱৰ্জনা</p> <p>(খ) ঘৰুৱা আৱৰ্জনা</p> <p>(গ) সেউজ খাদ্য</p>
<p>বজাৰ</p>	<p>তথ্য নথি-১ৰ তালিকা-৯ত গাঁৱৰ বিভিন্ন বজাৰৰ অৱস্থান দেখুওৱা হৈছে।</p> <p>গাঁওবাসীয়ে ব্যৱহাৰ কৰা মূল বজাৰ কেইখন এনেধৰণৰ -</p> <p>(ক) গেলামালগুপি ডি এচ : গাঁৱৰ ভিতৰত।</p> <p>(খ) সাপ্তাহিক-অৰ্ধ সাপ্তাহিক বজাৰ : বাঁশবাৰী ৫ কিঃমিঃ দূৰৈত।</p> <p>(গ) প্ৰধান বজাৰ : বাঁশবাৰী ৫ কিলোমিটাৰ দূৰৈত।</p>
<p>জলসম্পদ</p>	<p>জলসম্পদৰ বিতং তথ্য-১ৰ তালিকা-১০ ত দিয়া আছে। জলসম্পদৰ মূল উৎসসমূহ হ'ল—</p> <p>(ক) নলী নাদ : (পানীৰ উপলব্ধতা-বাৰমাহ)</p> <p>(খ) নদী : (পানীৰ উপলব্ধতা ঋতুকালীন)</p>
<p>শক্তিৰ ব্যৱহাৰ</p>	<p>তথ্য ১ৰ তালিকা-১১ ত গাঁৱৰ মুখ্য শক্তিৰ উৎসসমূহক দেখুওৱা হৈছে। সেইখিনি তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল—</p> <p>(ক) কাঠখৰি : নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল : ১১০ টা। উৎস : বনাঞ্চলৰ বহিৰৰ গাঁৱৰ ওচৰৰ গছ।</p> <p>(খ) কেৰাচিন : নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল : ৯০ টা। উৎস : খোলা বজাৰ।</p> <p>(গ) এল পি জি : নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল : ২ টা। উৎস : এজেণ্ডি।</p>
<p>আৰ্থ-সামাজিক অৱস্থা</p>	<p>সামাজিক গাঁথনি : গাঁওবাসী বড়ো জনগোষ্ঠীৰ আৰু তেওঁলোক এচ টি-ৰ অন্তৰ্গত। গাঁৱত কোনো গভীৰ বিভাজন নাই। মহিলাৰ স্থান সন্তোষজনক।</p> <p>অৰ্থনৈতিক অৱস্থা : গাঁওবাসীৰ সামগ্ৰিক অৰ্থনৈতিক অৱস্থা সন্তোষজনক নহয়। মুখ্য জীৱিকা কৃষি, দৈনিক মজুৰি, উদ্যান শস্য আদি। প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ বাৰ্ষিক উপাৰ্জনৰ</p>

	<p>হাৰ গড়ে ২০,০০০ টকাৰ পৰা ৩৫,০০০ টকা। বনৰীয়া জন্তু বিশেষকৈ হাতী, ম'ৰা চৰাই আদিয়ে শস্যৰ পথাৰৰ অনিষ্ট সাধন কৰে।</p> <p>ইয়াতে কিছুমান যুৱক আৰু অন্যলোকে জীৱিকাৰ বাবে প্ৰব্ৰজন কৰিছে। এই বিষয়ে অতিৰিক্তভাৱে পিছৰ অধ্যায়ত আলোচনা কৰা হৈছে।</p>
ফলাফল	<p>বন্য-প্ৰাণী অঞ্চলৰ প্ৰভাৱ :</p> <p>ইতিবাচক দিশ :</p> <p>ভূমি আৰু জল সংৰক্ষণ।</p> <p>পৰ্যটকৰ পৰা আৰ্থিক লাভ।</p> <p>পৰিবেশ উন্নতিকৰণ।</p> <p>নেতিবাচক দিশ :</p> <p>মানুহ আৰু বন্য-প্ৰাণীৰ সংঘাত।</p> <p>গো-শস্য ধ্বংস</p> <p>বনৰীয়া হাতীৰ দ্বাৰা সা-সম্পত্তি ধ্বংস।</p>
মানচিত্ৰ	<p>অংশগ্ৰহণমূলক (পি আৰ এ) অনুশীলনৰ ভিত্তিত প্ৰস্তুত কৰা তলৰ মানচিত্ৰসমূহ পৰিশিষ্ট -১ত সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে।</p> <p>অৱস্থানৰ মানচিত্ৰ</p> <p>গাঁৱৰ মানচিত্ৰ</p> <p>গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্ৰ (পি আৰ এ-ৰ সদস্যসমকৰ নাম আৰু তথ্যৰ সৈতে)</p>

অধ্যায়-৩ : জীৱিকাৰ সুযোগসমূহৰ বিশ্লেষণ

<p>পি আৰ এ অনুশীলন</p>	<p>আই আই ই, গুৱাহাটীৰ দলে অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাপৰ অনুশীলনৰ দ্বাৰা লাহৰীপাৰা লাংদাংপাৰাৰ ই ডি চি সম্পৰ্কে বাহিৰ কৰা তথ্য : তাৰিখ : ৯ জুলাই, ২০১৬ স্থান : ৰাজত্ৱা ভৱন উপস্থিত সদস্য : ৩৫ উপস্থিত থাকে : ই ডি চিৰ বিষয়ববীয়াসকল, গাঁওবুঢ়া, সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকল, বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আদি।</p>
<p>পি আৰ এ-ৰ উদ্দেশ্য</p>	<p>সমাজৰ উন্নয়ন আৰু উন্নীতকৰণৰ বাবে প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ জীৱিকাৰ অৱস্থা অধ্যয়ন কৰা আৰু বনাঞ্চলৰ উন্নয়নৰ পৰিকল্পনাই উদ্দেশ্য</p>
<p>পি আৰ এ-ৰ ফলাফল আৰু ব্যৱহাৰ কৰা আহিলা</p>	<p>তলত দিয়া আহিলাসমূহ পি আৰ এৰ সময়ত ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে : সামাজিক জৰীপ সম্পদৰ শ্ৰেণী বিভাগ সময়-সীমা ঋতুকালীন জীৱিকা ভেন ডায়েগ্ৰাম পৰিশিষ্ট-৩ ওপৰৰ বিষয়বোৰৰ সম্পৰ্কে বিতং তথ্য দিয়া হৈছে।</p>
<p>স্থানাংক</p>	<p>শ্ৰেণী বিভাগ নিম্নোক্ত ধৰণে শ্ৰেণী বিভাগৰ অনুশীলন কৰা হয় — জীৱিকা আৰু দক্ষতা বিকাশ অন্তৰ্ভুক্তিৰ খতিয়ান (ই পি এ) ওপৰৰ বিষয়বোৰ পৰিশিষ্ট-৩ত উল্লেখ কৰা হৈছে। জীৱিকা আৰু দক্ষতা বিকাশৰ শ্ৰেণী বিভাগ: (১) উদ্যান শস্য (২) কৃষি (৩) পশুপালন (৪) বয়ন (৫) গাড়ী চালনা (৬) খাদ্য প্ৰস্তুতকৰণৰ প্ৰশিক্ষণ</p>

	ই পি এৰ স্থানাংক		
	স্থানাংক অনুসৰি গাঁৱৰ ই পি এ	বিতং বিৱৰণ (পৰিশিষ্ট-৩ত অতিৰিক্ত তথ্য দিয়া হৈছে)	ধনৰ সম্ভাৱ্য উৎস / বিভাগ
১	স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	গাঁৱত উপ-কেন্দ্ৰ স্থাপন	এন এইচ এম/এইচ এণ্ড এফ ডব্লিউ
২	বিদ্যুৎ	ঘৰে ঘৰে সৌৰ চাকিৰ ব্যৱস্থা	এ পি এফ বি চি
৩	পথ যোগাযোগ	ব্লেক টপিং পথ	পিএমজিএছৱাই/ পি ডব্লিউ ডি
৪	বিদ্যালয়	উচ্চ প্ৰাইমাৰী বিদ্যালয়	এছ এছ এ/প্ৰাথমিক শিক্ষা বিভাগ
জীৱিকাৰ সুযোগ-সুবিধা	<p>চিহ্নিত কৰা জীৱিকাৰ সুযোগ-সুবিধাবোৰ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—</p> <ol style="list-style-type: none"> ১. কৃষি আৰু উদ্যান শস্য (নেমু) ২. পশুপালন ৩. দক্ষতা বিকাশ ৪. জমাখনৰ সুবিধা <p>ওপৰৰ আলোচনাৰ অতিৰিক্ত বিৱৰণ তলত দিয়া হৈছে।</p>		
কৃষি আৰু উদ্যান শস্য	<p>তালিকা ১২, তথ্য ২ত দেখুৱাই যে শস্য আৰু উদ্যান শস্যৰ সুবিধা সংযোগসমূহ—</p> <p>মূল বাধাসমূহ :</p> <p>(ক) বনৰীয়া জন্তুৰ আক্ৰমণ ৰোধৰ বাবে বেৰাৰ অভাৱ</p> <p>(খ) উপযুক্ত জলসিঞ্চন সুবিধাৰ অভাৱ</p> <p>(গ) পি আৰ এ-ৰ বিশ্লেষণৰ পৰা দেখা গৈছে যে ই ডি চি এলেকাত আধুনিক সা-সজুলি,আহিলা যেনে পাৰাৰ টিলাৰ, ট্ৰেক্টৰ আদিৰ অভাৱ</p> <p>(ঘ) অধিক উৎপাদনক্ষম সঁচৰ ব্যৱহাৰ নাই</p> <p>সুবিধাসমূহ :</p> <p>(ক) উপযুক্ত আৰু নিয়ন্ত্ৰণমূলক কীটনাশক আৰু বীজাণুনাশক প্ৰয়োগ</p> <p>(খ) আধুনিক সা-সজুলি, আহিলা আদিৰ প্ৰয়োগ</p> <p>(গ) উপযুক্ত প্ৰশিক্ষণ অনুষ্ঠান। গাঁওবাসী ইতিমধ্যেই কৃষিবিষয়ত দক্ষ। তেওঁলোকক এই দক্ষতাৰ বিকাশৰ প্ৰয়োজন।</p> <p>প্ৰস্তাবিত অনুষ্ঠান -</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ট্ৰেক্টৰ চালনাৰ প্ৰশিক্ষণ ☐ কৃষি-দক্ষতা বিকাশৰ অনুষ্ঠান। ☐ বেৰা আৰু সৌৰ চাকিৰ উন্নতকৰণ। 		

<p>পশুপালন</p>	<p>তালিকা-১৩ত পশুপালন সম্পর্কীয় ওপৰাধিঃ তথ্য দিয়া হৈছে — মূল বাধ্যবাধকতা : (ক) দুর্বল আর্থিক অৱস্থাৰ বাবে বজাৰৰ পৰা পশুখাদ্য কিনাৰ সামৰ্থ নাই। (খ) বনৰীয়া জন্তুৰ পৰা পশুপালনৰ প্ৰতি ভাবুকি। (গ) কোনো পশু স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ নাই। (ঘ) পশুপালন সম্পৰ্কে উপযুক্ত জ্ঞানৰ অভাৱ। সুবিধাবোৰ হ'ল : (ক) পশুপালনৰ পৰা উচ্চ উপাৰ্জন। পৰামৰ্শ : (ক) গাহৰি পালন</p>
<p>কাঠ বিহীন বনজ সম্পদ (এন টি এফ পি)</p>	<p>গাঁওখনৰ অৱস্থান সংৰক্ষিত অঞ্চলৰ সমীপত হোৱা হেতুকে কাঠ বিহীন বনজ সম্পদ (এন টি এফ পি) সংগ্ৰহৰ কোনো সুযোগ নাই।</p>
<p>বিশেষীকৃত দক্ষতা</p>	<p>তথ্য-২ৰ তালিকা-১৫ত দক্ষতা বিকাশৰ সুযোগসমূহ বৰ্ণোৱা হৈছে। মূল বাধ্যবাধকতা : (ক) উৎপাদিত দ্ৰব্য বহুমুখীকৰণৰ অভাৱ (খ) উৎপাদিত দ্ৰব্যৰ মান উন্নীতকৰণৰ বাবে গৱেষণাৰ অভাৱ (গ) টি কিউ এম কাৰিকৰীৰ অভাৱ সুযোগসমূহ : (ক) সুন্দৰ যোগাযোগ ব্যৱস্থা প্ৰদান (খ) দক্ষতা বিকাশৰ বাবে প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱস্থা (গ) প্ৰয়োজনীয় উৎসত চৰকাৰী আৰ্থিক সাহায্য অনুষ্ঠানৰ পৰামৰ্শ : ☐ আধুনিক আহিলা আৰু সা-সঁজুলি সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ ☐ গাঁওবাসীক আধুনিক কাৰিকৰী সম্পর্কীয় জ্ঞান প্ৰদান ☐ নতুন উৎপাদন আৰু উৎপাদিত দ্ৰব্য বহুমুখীকৰণৰ বাবে দক্ষতা উন্নীতকৰণ আৰু প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱস্থা ☐ সুলভ কেঁচামালৰ কোষ স্থাপন ☐ উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহদায়তনত ক্ৰয় কৰিবৰ বাবে বিধিবদ্ধ ক্ৰেতাৰ ব্যৱস্থা। উৎপাদিত দ্ৰব্যৰ বাবে বজাৰৰ সৈতে যোগাযোগ স্থাপন।</p>
<p>ঋণৰ ব্যৱস্থা</p>	<p>তথ্য-২ৰ তালিকা-১৬ত এই দিশত আলোচনা কৰা হৈছে। মূল বাধ্যবাধকতা : (ক) বিধিবদ্ধ বিত্তীয় ব্যৱস্থাৰ পৰা বহিষ্কৰণ (খ) স্থানীয় ধাৰ দিয়া ব্যক্তি বা অবিধিবদ্ধ বিত্তীয় অনুষ্ঠানে আৰোপ কৰা অত্যধিক সুতৰ হাৰ</p>

	<p>সুবিধাসমূহ :</p> <p>(ক) আধুনিক বিত্তীয় অনুষ্ঠান স্থাপন</p> <p>(খ) উপযুক্ত সজাগতা</p> <p>পৰামৰ্শ :</p> <p>চুবুৰীয়া অঞ্চলত টকা-পইচা লেনদেন সম্পৰ্কীয় আধুনিক অনুষ্ঠানৰ ব্যৱস্থা কৰা।</p>
পৰিবেশ পৰ্যটন	<p>পৰিবেশ পৰ্যটন কেন্দ্ৰ হিচাপে নিম্নোক্ত দিশসমূহলৈ আঙুলিয়াব পাৰি—</p> <p>(১) পৰিবেশ পৰ্যটন বিষয়ক শিক্ষা প্ৰদান</p> <p>(২) পৰিবেশ পৰ্যটন বিষয়ক সুবিধাৰ নিৰ্দেশাৱলী</p> <p>সুবিধাসমূহ :</p> <p>(ক) মানাহ ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ সমীপত অৱস্থান</p> <p>(খ) মানাহত ক্ৰমবৰ্ধমান পৰিবেশ-পৰ্যটন</p> <p>বাধ্যবাধকতা :</p> <p>(ক) আন্তঃগাঁথনি</p> <p>(খ) বজাৰ</p> <p>(গ) প্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত গাইডৰ অভাৱ</p>
কৌশলী হস্তক্ষেপ	<p>জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে কৌশলগত হস্তক্ষেপবোৰৰ হ'ল—</p> <p>(ক) কৃষি আৰু উদ্যান শস্য : টেক্টৰ চালনাৰ প্ৰশিক্ষণ, কৃষি সম্পৰ্কীয় দক্ষতা বৃদ্ধিৰ প্ৰশিক্ষণ। কীটনাশক, বীজাণুনাশক, উন্নতমানৰ বীজৰ খেতি আৰু জৈৱ-বেৰা আদিৰ প্ৰশিক্ষণ।</p> <p>(খ) পশুপালন : গাহৰি পালন, কুকুৰা পালন।</p> <p>(গ) বিশেষ দক্ষতা : আধুনিক আহিলা আৰু সা-সৰঞ্জাম ব্যৱহাৰৰ প্ৰশিক্ষণ। সুলভ কেঁচামালৰ কোষ স্থাপন, উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহদায়তনত ক্ৰয় কৰিবৰ বাবে বিধিবদ্ধ কেন্দ্ৰৰ ব্যৱস্থা, উৎপাদিত দ্ৰব্যৰ বাবে বজাৰৰ সৈতে যোগাযোগ স্থাপন।</p> <p>(ঘ) জমাধনৰ সুবিধা : গাঁৱৰ ওচৰত আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন।</p> <p>তলৰ চৰ্তসমূহৰ দ্বাৰা জীৱিকা সুবিধা বিশ্লেষণৰ ৰূপৰেখা প্ৰস্তুত কৰা হৈছে—</p> <p>(ক) জীৱিকা সম্পদ</p> <p>(খ) জীৱিকাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিত</p> <p>(গ) সম্ভাৱনাপূৰ্ণ জীৱিকাৰ বাবে অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক</p> <p>লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰ ই ডি চি অধীনৰ অঞ্চলসমূহত পি আৰ এ-ৰ অনুশীলন সম্পন্ন কৰি নিম্নোক্ত নিৰ্ণায়কসমূহক আগত ৰাখি এনেদৰে জীৱিকাৰ সুবিধা বিশ্লেষণ কৰা হৈছে—</p> <p>প্ৰাকৃতিক মূলধন</p> <p>বস্তুগত মূলধন</p>

	<p>সামাজিক মূলধন মানৱ মূলধন বিত্তীয় মূলধন</p> <p>প্ৰাকৃতিক মূলধন : লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰ ই ডি চি মানাহ সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ অন্তৰ্গত। ই ডি চি-ৰ মাজেদি যোৱা নদী দুখন হৈছে মানাহ আৰু বেঁকী। গাঁওবাসীয়ে কৃষি আৰু পশু-পালনৰ বাবে এই নদীৰ পানী ব্যৱহাৰ কৰে। (তালিকা -১০, ১১-ৰ পৰিশিষ্ট-৩ দ্ৰষ্টব্য)</p> <p>বস্তুগত মূলধন : লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰ ই ডি চি-ৰ অন্তৰ্গত, প্ৰান্তীয় কৃষকসকলৰ সৰহ সংখ্যক লোকেই ধান খেতিৰ সৈতে জৰিত। (এই বিষয়ে বিতং তথ্য তালিকা -৩-ৰ পৰিশিষ্ট-৬ ত দিয়া হৈছে।) গাঁওখনত কোনো পকা ঘৰ নাই, আটাইবোৰ খেৰৰ ঘৰ ইন্ধনৰ বিভিন্ন উত্স হিচাপে জৈৱ গেছ, কেৰাচিন, বিদ্যুত আৰু এল পি জি উপলব্ধ। গাঁওবাসীয়ে ঘৰুৱা ব্যৱহাৰৰ বাবে কাঠখৰি আৰু কেৰাচিনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। এল পি জি-ৰ ব্যৱহাৰ আছে যদিও তেনেই সীমিত। (তালিকা- ১০, ১১ দ্ৰষ্টব্য) ই ডি চি এলেকাত এটা প্ৰাথমিক স্কুল আছে। (তালিকা -৫-ৰ পৰিশিষ্ট-৬ দ্ৰষ্টব্য) পানীৰ উৎস হিচাপে ই ডি চি এলেকাত হেণ্ড পাম্প আছে।</p> <p>সামাজিক মূলধন : সজাগতা অনুষ্ঠানসমূহত গাঁওবাসী বিশেষভাৱে জৰিত নহয়। এই ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকৰ মাজত মাজত সজাগতাৰ অভাৱ। সেয়ে এই অনুষ্ঠানবোৰে আগবঢ়োৱা সা-সুবিধাবোৰ তেওঁলোকে লাভ কৰিব নোৱাৰে।</p> <p>মানৱ মূলধন : ই ডি চি এলেকাৰ মুঠ জনসংখ্যাৰ ৭০% লোক শিক্ষিত। মাধ্যমিক শিক্ষাৰ পাছত শিক্ষা গ্ৰহণ ক্ৰমান্বয়ে কম।</p> <p>বিত্তীয় মূলধন : ই ডি চি এলেকাত কোনো চৰকাৰী বেংক বা ঋণদান অনুষ্ঠান নাই। তথাপিও গাঁওবাসীৰ কোনো কোনোৱে অনানুষ্ঠানিক গোট, আত্মীয়-স্বজন আদিৰ পৰা ধন ধাৰে লয়। ২০ জন লোকৰ বাণিজ্যিক বেংকত একাউণ্ট আছে যদিও তেওঁলোক এনে বিত্তীয় অনুষ্ঠানৰ সা-সুবিধা সম্পৰ্কে জ্ঞাত নহয়।</p>
<p>জীৱিকাৰ পৰিপেক্ষিত</p>	<p>লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰ ই ডি চি এলেকাত চিনাক্ত কৰা জীৱিকাৰ বিষয়সমূহ এনে ধৰণৰ—</p> <p>(ক) ই ডি চি-ৰ মুঠ উপাৰ্জনৰ সৈতে জৰিত বিশেষ জীৱিকাৰ বিষয়ৰ অৱদান (খ) বিশেষ জীৱিকাৰ বিষয়ৰ সন্নিবিষ্ট শতকৰা উপাৰ্জন (গ) সম্ভাৱনাময় জীৱিকাৰ বিষয়সমূহ অগ্ৰাধিকাৰ ক্ৰম</p>

৪। জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা

<p>উপাৰ্জন বৃদ্ধিৰ কাম-কাজ</p>	<p>গাঁওখনৰ মূল উপাৰ্জনমূলক কাৰ্য হ'ল — কৃষি খণ্ড : ১. কুকুৰা আৰু গাহৰি পালন ২. কৃষি ৩. উদ্যান শস্য অন্য-কৃষি খণ্ড : ১. ড্ৰাইভিং ২. বয়ন শিল্প ৩. খাদ্য প্ৰস্তুতকৰণ ৪. ইলেক্ট্ৰিছিয়ান</p>
<p>আত্মসহায়ক গোটৰ কাৰ্যকলাপ</p>	<p>গাঁৱৰ আত্মসহায়ক গোটত তলৰ কামবোৰৰ পৰিকল্পনা ল'ব পাৰে — ১. সজাগতা সৃষ্টি কৰা ২. গোট গঠন কৰা ৩. গাঁওবাসীক উপাৰ্জনমূলক কাৰ্যত জৰিত কৰা</p>
<p>শিক্ষাৰ উদ্দেশ্যে ভ্ৰমণ</p>	<p>নিম্নোক্ত উদ্দেশ্যে মূলক ভ্ৰমণৰ পৰিকল্পনা — ১. নাই ২. নাই সূত্ৰ : তালিকা ৩৪ৰ তথ্য ৪</p>
<p>কাৰ্য পৰিকল্পনা সাৰাংশ</p>	<p>পৰৱৰ্তী পৃষ্ঠাত দিয়া মতে</p>
<p>সংপৃক্তকৰণ</p>	<p>ভাৰত চৰকাৰৰ তলৰ আঁচনিসমূহৰ সৈতে পৰিকল্পনা কৰা কাৰ্যব্যৱস্থাসমূহ সংপৃক্ত কৰিব পাৰি :</p> <p>(ক) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম নিয়োগ নিশ্চিতকৰণ আঁচনি (National Rural Employment Guarantee Scheme) — গ্ৰাম্য নিয়োগৰ কাৰণে</p> <p>(খ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (Rashtriya Krishi Vikas Yojana) — কৃষি আৰু সংলগ্ন ক্ষেত্ৰৰ বিকাশৰ বাবে।</p> <p>(গ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি সঞ্চয় যোজনা (Rashtriya Krishi Sinchay Yojana) — পানীৰ উৎস উন্নয়ন সহিতে জলসিঞ্চনৰ কাৰণে</p> <p>(ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ জীৱিকা অভিযান (National Rural Livelihoods Mission)</p> <p>(ঙ) দক্ষতা বিকাশ আঁচনি (Skills Development Programme)</p> <p>(চ) গ্ৰামোন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বাবে পোৱা উপযোগী অন্যান্য আঁচনি।</p> <p>উপৰোক্ত সংপৃক্তকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাসমূহ সফল কৰি তোলাৰ লগতে এই পৰিকল্পনাৰ কৰ্মসূচী ৰূপায়ণত পৰৱৰ্তী কালতো সহায় কৰিব।</p>

৫। লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চিৰ বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা

অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাণ (পি আৰ এ)ৰ অনুশীলন মতে, লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চিৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ এক অংশ ৰূপে এই বনাঞ্চল উন্নীতকৰণৰ আঁচনি প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই আঁচনিৰ লক্ষ্য হৈছে, লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা বনাঞ্চলত উপভোগ আৰু জীৱিকা বৰ্তাই ৰাখি জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য বজাই ৰখা, সংৰক্ষণৰ পৃষ্ঠপোষকতা কৰা।

১.১ বনাঞ্চল আৰু তাৰ অৱস্থা

১.২ উদ্ভিদ অৱস্থিতি

লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চি-ৰ বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল। এইটো মন কৰিবলগীয়া যে স্থানীয় বনাঞ্চলসমূহ গ্ৰীষ্মমণ্ডলীয় আৰ্দ্ৰ বনাঞ্চল হিচাপে শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে।

তালিকা- ২ : লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চি এলেকা

প্ৰজাতি	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
মুখ্য বন প্ৰজাতি		
সহযোগী	গমাৰি	গেমিলিনা এৰবাৰিয়া
	অৰ্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অৰ্জুন
	একেছিয়া	ৰাকোছপাৰনা
	তৰা	এঙছোগছপাৰনা
	সোনাৰু	কাছিয়া ফিছটোলা
জোপোনা গছ	ঢেকিয়া	ফাৰ্গছ
	অৰ্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অৰ্জুন
	শিলিখা	ফাৰ্গছ
ঔষধি গছ	নিম	টাৰমিলানি ছিবুলা
	আমলখি	ফ্ৰেলানথাছ ইশ্বেলিকা
অন্যান্য আছে যদি	জাতি বাঁহ	বামব'ছা টোন্ডা
	ভলুকা বাঁহ	বামব'ছা বালকোৰা
	আমলখি	ফ্ৰেলানথাছ ইশ্বেলিকা
	বিজুলি বাঁহ	বামব'ছা পালিডা
	অৰ্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অৰ্জুন
	সাঁচি	একুইলাৰিয়া এগালোছা

উৎস : প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'গ। বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ'/ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

১.২ বনাঞ্চলৰ ভূমিৰ প্ৰকাৰ

লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চি-ৰ বনাঞ্চলৰ ভূমিৰ প্ৰকাৰ বালিচহীয়া। ইয়াৰ ভূমিৰ কিছুমান বৈশিষ্ট্য এনেধৰণৰ —

তালিকা-৩ লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চিৰ বন ভূমিৰ প্ৰকাৰ খ

সূচাংক	অৱস্থান	আন ৰোপিত স্থানৰ অৱস্থিতি
উৰ্বৰতাৰ মান	উৰ্বৰ	নাই
ভূমি স্থলনৰ অৱস্থান	নিম্ন	নাই
উপস্থিতি		নাই
(ক) পলসূৰা	নাই	নাই
(খ) বোকা	নাই	নাই
(গ) নতুনকৈ উলিওৱা মাটি	নিম্ন	নাই
(ঘ) বালিয়া	নাই	নাই

সূত্র : প্ৰফ'ৰ্মা ৩, খ বনাঞ্চলৰ ভূমিৰ প্ৰকাৰ - বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চি-ৰ বনাঞ্চলৰ ভূমিৰ প্ৰকাৰ বালিচহীয়া। ইয়াৰ ভূমিৰ কিছুমান বৈশিষ্ট্য এনেধৰণৰ —

(ক) পলসূৰা মাটি

(খ) কম উৰ্বৰ

২.১ ই ডি চি-ৰ পূৰ্বৰ বন সুৰক্ষা বিষয়

লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চি-ৰ বনাঞ্চল সুৰক্ষাৰ বাবে পূৰ্বতে লোৱা ব্যৱস্থাসমূহৰ আলোচনা এনেধৰণৰ —

(ক) জৰিত পৰিয়ালৰ সংখ্যা : ৪৪

(খ) জৰিত ব্যক্তিৰ সংখ্যা : ৮০

(গ) ব্যৱস্থাসমূহৰ সাৰাংশ : উপলব্ধ নহয়

(ঘ) কোনো আনুষ্ঠানিক কাৰিকৰী : উপলব্ধ নহয়

সূত্র : প্ৰাফ'ৰ্মা-৩ ই ডি চি ই ডি চি viii+ix+ /আৰু বন বিষয়াসকলৰ লগত আলোচনা

২.২ লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চি-ৰ সকলো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ বাৰ্ষিক চাহিদা ঘৰুৱা ব্যৱহাৰত লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা গাঁৱত হোৱা মুঠ বনজ সম্পদৰ তালিকা তলত দিয়া হ'ল —

তালিকা- ৪ (ক) : লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চিৰ প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	পৰিয়ালৰ গড় চাহিদা		বৰ্তমান কিভাৰে চাহিদা পূৰণ হৈছে	উৎস
	চাহিদাৰ সময় ব্যৱধান	আনুমানিক পৰিমাণ		
কাঠখৰি	নিয়মীয়া	১৫ কিঃ গ্ৰাঃ	ক্ৰয়	গাঁৱৰ বাহিৰৰ
ঘৰৰ বাবে কাঠ	বছৰত এবাৰ	২-৩ টা	ক্ৰয়	গাঁৱৰ বাহিৰৰ

উৎস : প্ৰাফ'ৰ্মা-৩, তালিকা ৩.২ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

ওপৰৰ তালিকা আৰু এই পৰিয়ালৰ সংখ্যাৰ পৰা এইটো গম পোৱা যায় যে লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা গাঁৱৰ বাবে বছৰি মুঠ বনজ উৎপাদনৰ চাহিদা নিজৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে তলত দিয়া ধৰণৰ—

তালিকা- ৪ (খ) : লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চিৰ সকলো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ বাৰ্ষিক চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা বাৰ্ষিক কিঃগ্ৰাঃ (*)	মন্তব্য
কাঠখৰি	১৬০,০০০	ক্ৰয়
ঘৰৰ বাবে কাঠ	২৬৫ টা	ক্ৰয়

উৎস : ওপৰৰ তালিকা-৪ (ক) আৰু সম্প্ৰদায়ৰ তথ্যৰ মুঠ পৰিয়ালৰ সংখ্যা

(*) = পৰিয়ালসমূহৰ গড় চাহিদাৰ আনুমানিক পৰিমাণ (তালিকা-৪ (ক)× পৰিয়াল)

২.৩। গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সামগ্ৰী সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

পৰিয়ালৰ ঘৰুৱা ব্যৱহাৰৰ উপৰি এই ধৰণৰ সামগ্ৰী সংগ্ৰহ কৰি স্থানীয় বজাৰত বিক্ৰীৰ জৰিয়তে গাঁওবাসী বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণনৰ তথ্য তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা- ৫ (ক) : লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

উৎপাদনৰ নাম	বিপণনৰ বাবে সংগ্ৰহ			সংগ্ৰহৰ স্থান
	ঋতু / মাহ	সংগ্ৰহকাৰী পৰিয়ালৰ সংখ্যা	সংগৃহীত সামগ্ৰীৰ গড় পৰিমাণ (কিঃ গ্ৰাঃ)	
কাঠখৰি	—	—	—	—
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—	—
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—	—
বাঁহ	—	—	—	—
খুঁটা	—	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	—	—	—	—
এন টি এফ পি	—	—	—	—
অন্যান্য	—	—	—	—

উৎস : প্ৰ'ফৰ্মা ৩, তালিকা-৩.৩/ বন বিষয়া আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ লগত আলোচনা।

ওপৰৰ তালিকাত উল্লিখিত তথ্যৰ লগত সম্পৰ্কিত কিছু প্ৰাসংগিক তথ্য তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

২.৪। বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদা— ঘৰুৱা ব্যৱহাৰ আৰু বিপণনৰ বাবে

পূৰ্বে উল্লেখ কৰা উপ-শাখাৰ তথ্যৰ ভিত্তিত লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চিৰ সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদাৰ সাৰাংশ তলত দিয়া হ'ল।

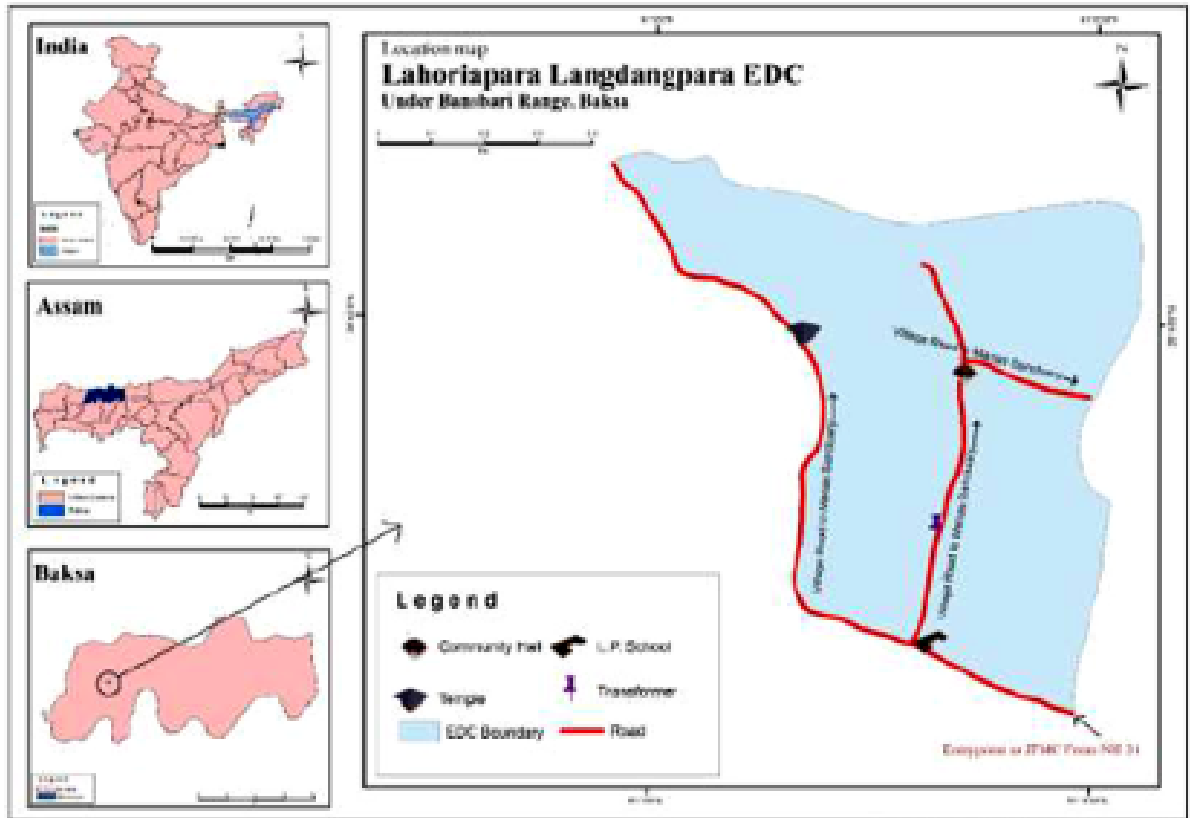
তালিকা- ৬ : লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চিৰ গাঁওবাসীৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা (বাৰ্ষিক কিঃ গ্ৰাঃ) তাৰিকা-৪ (খ)ৰ পৰা	উদ্ধৃত্ত বিপণন কৰা হৈছে তাৰিকা-৫ (খ)ৰ পৰা	মুঠ চাহিদা (কিঃ গ্ৰাঃ)
কাঠখৰি	১৬০০০০	—	১৬০০০০
ঘৰৰ বাবে কাঠ	২৬৫ সংখ্যক		— —
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	—	—	—
লাখুঁটি	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	—	—	—
এন টি এফ পি	—	—	—
অন্যান্য—	—	—	—

সূত্ৰ : তালিকা ৪ (খ) আৰু ৫ (খ) এই বিষয়ে আগৰ পৃষ্ঠাত দিয়া হৈছে।

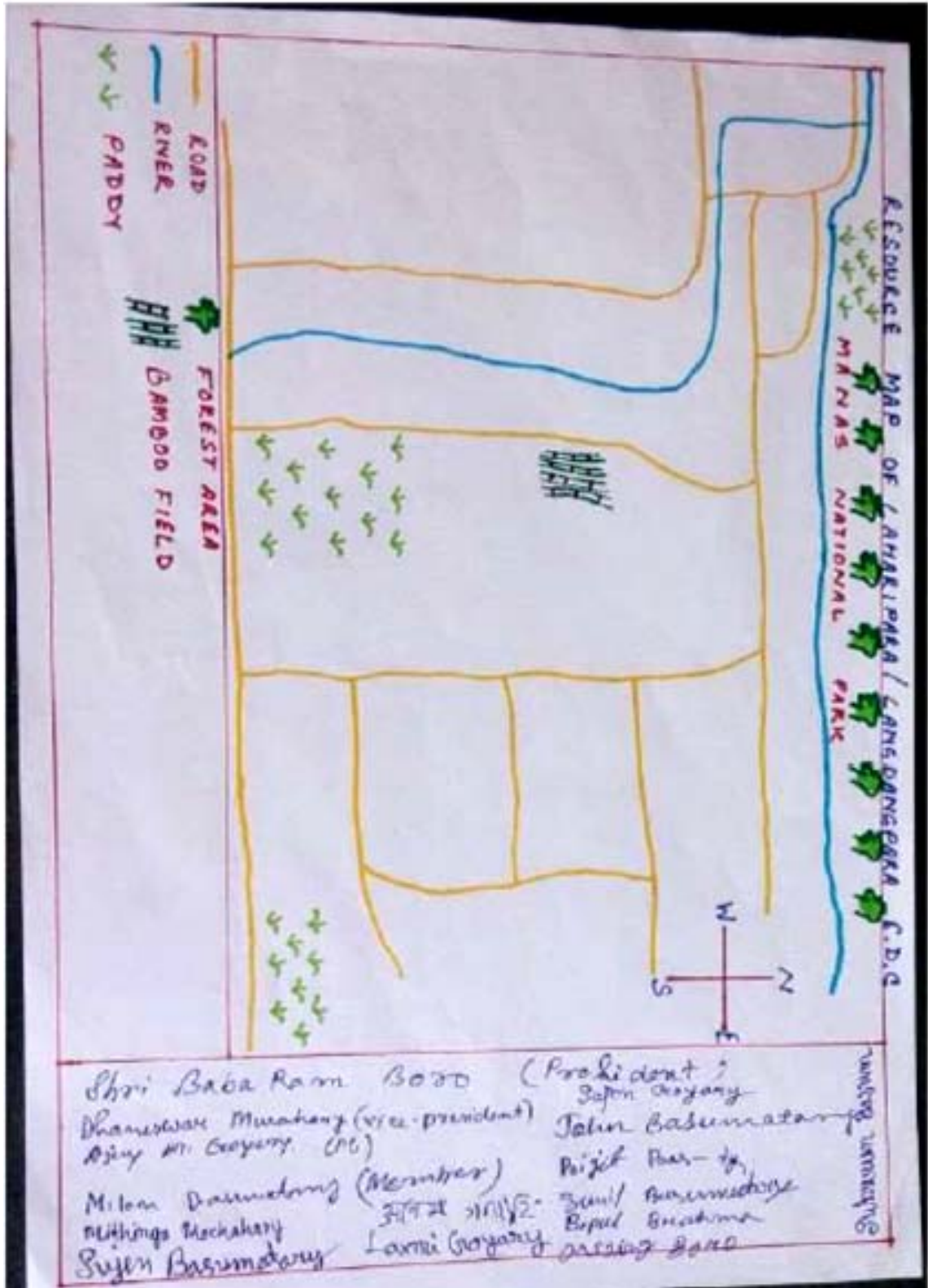
পৰিশিষ্ট তালিকা

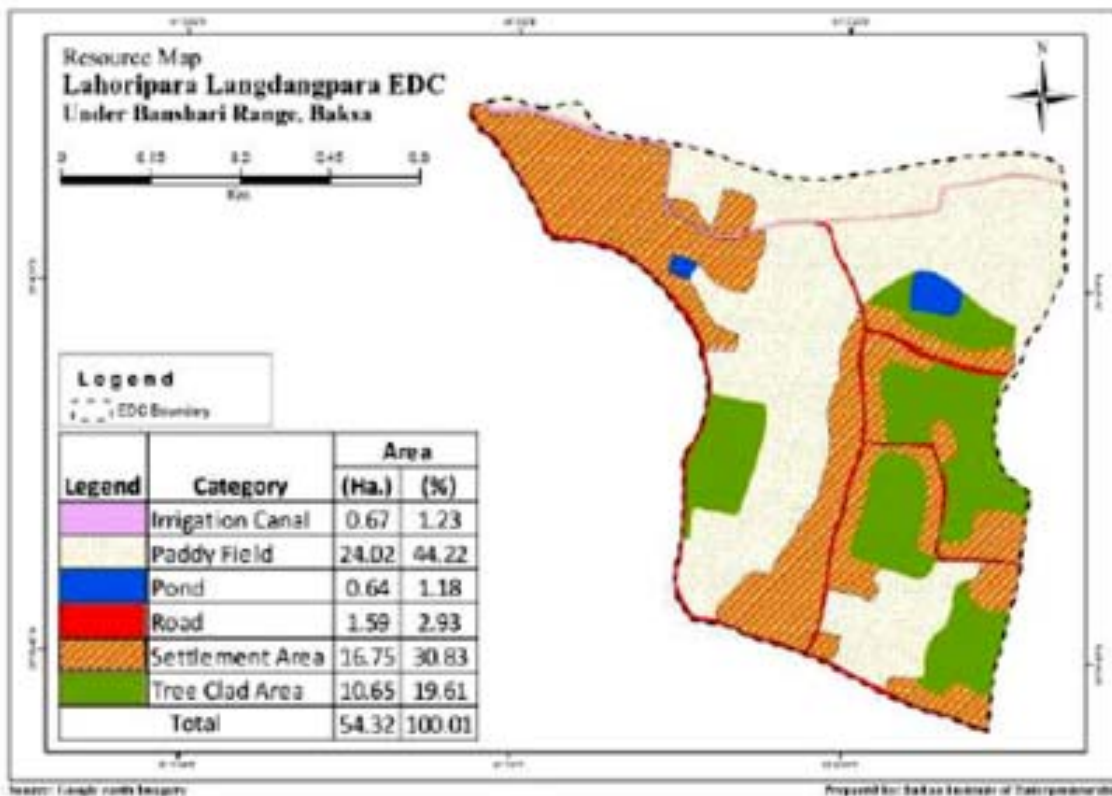
পৰিশিষ্ট নং	শিৰোনাম	পৃষ্ঠা নং
১	মানচিত্র :	
	অৱস্থিতি মানচিত্র	
	গাঁৱৰ মানচিত্র	
	গাঁৱৰ সম্পদৰ মানচিত্র	
২	গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহৃত মানচিত্র (জি আই এছ)	
৩	পি আৰ এ অনুশীলন	
	সামাজিক মানচিত্রায়ন	
	সম্পদৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ	
	সময় বিশ্লেষণ	
	ঋতুকালীনতা বিশ্লেষণ	
	ফকাছ গ্ৰুপ আলোচনা	
	ভেন ডায়েগ্রাম	
	চাপাট্টি ডায়েগ্রাম	
৪	আলোকচিত্র	
৫	স্থানাংক অনুশীলন	
	ই ডি চিৰ কাৰ্যবাহী সদস্যৰ তালিকা	
	ই ডি চিৰ ৰেজিষ্ট্ৰেছন মানপত্ৰ	
	অনুশীলনৰ সদস্যসকলৰ তালিকা	
৬	পূৰণ কৰা তালিকা (প্ৰফ'ৰ্মা-১ পৰা প্ৰফ'ৰ্মা-৪) (তালিকা ১-১৬)	

এৰ

পি আৰ এৰ কাৰ্যকৌশল

অংশগ্ৰহণকাৰীৰ সংখ্যা	:	৩৫
সময়	:	৯ জুলাই, ২০১৬ দিনৰ ১০.৩০
স্থান	:	ৰাজহুৱা সভাঘৰ

তালিকা- ৩.১ লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চিৰ অধীনস্থ গাঁওসমূহৰ চমু বিৱৰণ

ক্রমিক নং	গাঁৱৰ নাম	মুঠ পৰিয়াল	জনসংখ্যা		
			পুৰুষ	পুৰুষ	মহিলা
১	লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা	১১০	৫১০	২৫০	২৬০
	মুঠ	১১০	৫১০	২৫০	২৬০

অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাৰ অনুশীলনৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাৰ বিভিন্ন আহিলা :

- (১) সামাজিক মানচিত্ৰ
- (২) বিত্তীয় শ্ৰেণীবিভাগ
- (৩) সময়সীমা পৰ্যালোচনা
- (৪) ঋতুকালীন বিশ্লেষণ
- (৫) চাপাৰ্টী ৰেখাচিত্ৰ

৩.১ সামাজিক মানচিত্ৰ

লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চি-ৰ অন্তৰ্গত গাঁওবাসীৰ সামাজিক মানচিত্ৰ অংকনৰ বেলিকা গাঁওবাসীৰ আৰ্থ-সামাজিক দিশত দৃষ্টিপাত কৰাৰ উপৰিও গাঁওখনৰ ঘৰ-দুৱাৰৰ নাই, শিক্ষানুস্থানৰ সংখ্যা, সামাজিক পৰিবেশ আৰু পৰিয়ালৰ মাজত ধৰ্মীয় বিশ্বাস আদিলৈ লক্ষ্য কৰা হৈছে।

প্ৰথমে আমি গাঁও আৰু সামাজিক অনুষ্ঠানসমূহলৈ গৈ জি-পি এছ ৰিচিভাৰ ব্যৱহাৰ কৰি তথ্যসমূহ সংগ্ৰহ কৰিছিলোঁ। তাৰে দুজনে আগবাঢ়ি আহি আমাৰ লগত সহযোগ কৰিছিল। গাঁওবাসী মানচিত্ৰ অংকনৰ দিশত উত্সাহী হোৱা গুণে তেওঁলোকে আগহেৰে অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল। মানচিত্ৰত তেওঁলোকে নিজৰ নিজৰ ঘৰবোৰ আঙুলিয়াই দিছিল। ইয়াৰ পাছত দলৰ সদস্যসকলে তেওঁলোকৰ ঘৰবোৰৰ ধৰণ যেনে— পকা, আধা পকা আৰু ইন্দিৰা আৱাস যোজনাৰ অন্তৰ্গত আৰু খেৰৰ ঘৰ সম্পৰ্কে তথ্য সংগ্ৰহ কৰিছিল।

তালিকা-৩.২ গাঁৱৰ বিষয়ে তথ্য

সামাজিক তথ্য	গাঁও	লাহৰীপাৰা লাডাংপাৰা
	মুঠ জনসংখ্যা	৫১০
	পুৰুষ	২৫০
	মহিলা	২৬০
	মুঠ ঘৰ	১১০
	পকা ঘৰ	০
	খেৰৰ ঘৰ	৩
	আধা পকা ঘৰ	নাই
পৰিচিতি	দলং	নাই
	জুৰি	নাই
	নদী	বেকী নদী
	পি-এইচ-ই-ডি	নাই
	ৰাজহুৱা ভৱন	১
	ৰাজহুৱা হেণ্ড পাম্প	নাই
	হেণ্ড পাম্প	১১০
	ট্ৰেন্সফৰ্মাৰ	১
	মন্দিৰ	১
	খেল পথাৰ-চৰণীয়া পথাৰ	১

সামাজিক মানচিত্ৰৰ সন্ধান

- ❑ সামাজিক মানচিত্ৰৰ সৈতে জড়িত তথ্যৰ পৰা জানিব পৰা গ'ল যে, গাঁওখনৰ ১১০টা বাসগৃহৰ ১১০ টা বাসগৃহই খেৰৰ বা কেঁচা ঘৰ। উল্লেখযোগ্য যে, গাঁৱত বাস কৰা দুখীয়া মানুহখিনি এতিয়াও চৰকাৰী ইন্দিৰা আৱাস যোজনাৰ মৌলিক বাসগৃহৰ আঁচনিৰ পৰা বঞ্চিত হৈ আছে।
- ❑ ব্যক্তিগত বাসভৱনৰ উপৰিও গাঁওখনত থকা উল্লেখযোগ্য স্থানবোৰ হ'ল— ৰাজহুৱা ভৱন, প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আৰু খেলপথাৰ, জুৰি, কুৱা, বান্ধ, কেন্দ্ৰ, মন্দিৰ, পুথিভঁৰাল আৰু খেলপথাৰ, হেণ্ড পাম্প আৰু দলং মানচিত্ৰত চিনাক্ত কৰা হৈছে।
- ❑ গাঁওবাসীয়ে দৈনিক পানীৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে হেণ্ড পাম্প, জুৰি আৰু নদীয়েই হৈছে প্ৰধান উৎস।
- ❑ গাঁওখনৰ শিক্ষা ব্যৱস্থা সম্ভাষণজনক নহয়। গাঁৱৰ ভিতৰত মাত্ৰ ১টা প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আছে, কোনো মজলীয়া আৰু উচ্চ বিদ্যালয় নাই।
- ❑ সকলো গাঁওবাসী অনুসূচীত জাতিৰ বড়ো লোক।

জ্ঞানৰ তথ্য :

- লাহৰীপাৰা লাডাংপাৰা ই ডি চি-ৰ অন্তৰ্গত গাঁৱত বিদ্যুতৰ সুবিধা আছে যদিও দিনটোৰ ১৯-২১ ঘণ্টা পৰ্যন্ত বিদ্যুত উপলব্ধ নহয়।

পৰিয়ালবোৰ এতিয়াও ইন্ধনৰ বাবে বনাঞ্চলৰ কাঠখৰিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। গাঁওবাসী ইন্ধনৰ বাবে বনাঞ্চলৰ ওপৰত সম্পূৰ্ণ নিৰ্ভৰশীল হোৱা বাবে বন বিভাগৰ ই চিন্তাৰ বিষয় হৈ পৰিছে।

- লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চি-ৰ পৰা প্ৰায় ৪ কিলোমিটাৰ আঁতৰৰ শালবাৰীত প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰৰ লগতে ডাকঘৰ আছে।
- গাঁওখনত থকা ৰাজহুৱা ভৱনটো গাঁওবাসীয়ে বিভিন্ন সভা-সমিতিৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰে। উল্লেখযোগ্য সভা-সমিতিবোৰ হৈছে— গাঁও পঞ্চায়তৰ সভা, গাঁওবুঢ়াৰ সভা, বন বিভাগৰ সভা আৰু আন ৰাজনৈতিক সভা।
- লাহৰীপাৰা আৰু লাংডাংপাৰা দুয়োখন গাঁও পশুখাদ্যৰ বাবে শস্যৰ অৱশিষ্ট, গছৰ পাত, ঘাঁহ আদি সেউজ খাদ্যৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰশীল। শস্য সংগ্ৰহৰ পাছত শস্যৰ অৱশিষ্টখিনি পথাৰত ৰৈ যায়। এই অৱশিষ্টখিনিৰ অন্তৰ্গত নৰা, পাত আৰু গুটিৰ ছেইবোৰ থাকে।
- গাঁৱত পশুধনৰ বাবে কেইবাখনো চৰণীয়া পথাৰ আছে। বছৰৰ ছমাহ এই পথাৰ কেইখন ব্যৱহাৰৰ উপযোগী হৈ থাকে।
- গাঁৱত কোনো ধৰণৰ সামাজিক বেৰা নথকাৰ বাবে ইয়াৰ কৃষি আৰু পশুধন আংশিকভাৱে ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানখনৰ বনৰীয়া জীৱ-জন্তুৱে আক্ৰমণ কৰে।
- লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চি-ৰ অন্তৰ্গত গাঁওবাসী সাপ্তাহিক বজাৰ আদিৰ বাবে ৫ কিঃ মিঃ দূৰত্বৰ বাঁহবাৰীলৈ যাব লাগে। ঘৰুৱা সামগ্ৰী, বাচন-বৰ্তন, কাপোৰ, মনোহাৰী সামগ্ৰী আদি তাত বিক্ৰী কৰা হয়।

৩.২ সম্পদৰ স্থানাংক

অধিবাসীসকলৰ বেলেগ বেলেগ গোটত বেলেগ বেলেগ সম্পদৰ গোটক চিনাক্ত কৰি পৰ্যবেক্ষণ কৰা হৈছে। ই জাতিটোৰ আৰ্থ-সামাজিক দিশটোৰ মূল্যাংকণ কৰাত সহায় কৰাৰ লগতে অধিবাসীসকলে কোনবিধ সম্পদক কেনে দৃষ্টিৰে গ্ৰহণ কৰিছে সেই বিষয়েও জানিব পৰা যায়।

নিম্নোক্ত দিশসমূহৰ বিচাৰেৰে সম্পদৰ ক্ৰম উলিয়াব পৰা যায় :-

(ক) ভূমি দখল

(খ) জীৱিকা

প্ৰায় ১৮ শতাংশ লোক দুখীয়া, প্ৰায় ৫৫ শতাংশ লোক মধ্যবিত্ত আৰু প্ৰায় ১০ শতাংশ লোকক ধনী লোকৰ শাৰীত ধৰিব পৰা যায়। দুখীয়া মানুহখিনিয়ে মূলতে দৈনিক মজুৰি কৰাৰ উপৰিও কেতিয়াবা যথেষ্ট মাটি থকা আন লোকৰ পৰা আধি লয়। তেওঁলোকৰ যথেষ্ট পৰিমাণৰ খেতিৰ মাটি আছে।

৩.৩ সম্পদ স্থানাংক

প্রত্যেক শ্ৰেণীৰ পৰিয়ালৰ শতাংশ

৩.৩ সময় সীমাৰ পৰ্যালোচনা :

পূৰ্বৰ কোনো বিশেষ ঘটনা বা বুৰঞ্জীমূলক ঘটনাৰ বিষয়ে জানিবলৈ দলটোৱে সময় সীমাৰ পৰ্যালোচনা কৰে। দলৰ সদস্যসকলে গাঁওবুঢ়া, বয়স্ক ব্যক্তি আৰু কিছুমান যুৱক-যুৱতীৰ সৈতেও এই ঘটনাবোৰৰ বিষয়ে আলোচনা কৰে আৰু এই ঘটনাবোৰে গঞৰ জনজীৱনত কিবা প্ৰভাৱ পেলাইছে নেকি এই বিষয়ে জনাৰ অভিপ্ৰায় কৰে। আমাৰ সময় সীমাই এনে পৰ্যালোচনা আগবঢ়াই—

তালিকা ৩.৩ সময় সীমাৰ পৰ্যালোচনা

বছৰ	অনুষ্ঠান	প্ৰকাৰ
১৯৪৬	ভয়ংকৰ বানে গাঁৱৰ ঘৰ আৰু শস্য ধ্বংস কৰে	পৰিবেশমূলক
১৯৪৬	মানুহ-জন্তুৰ সংঘাত। এজন লোকৰ মৃত্যু আৰু কেইবাজনো আহত	বিপদ আৰু সংঘাত
১৯৪৭	প্ৰথম প্ৰাইমাৰী স্কুল নিৰ্মাণ	গঠনমূলক
১৯৯৬	গাঁৱত ভয়ংকৰ বান	পৰিবেশমূলক
২০১৫	ই ডি চি গঠন	পৰিবেশমূল

৩.৪ জীৱিকা সংক্ৰান্তীয় কামৰ ঋতুকালীন মানচিত্ৰ :

স্থানীয় লোকৰ পৰা লাভ কৰা বতৰৰ খবৰে ঋতুকালীন মানচিত্ৰ অংকনত ভালেখিনি অৰিহণা যোগায় ইয়াৰ দ্বাৰা বছৰটোৰ বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন কামৰ হেঁচা আৰু অসূচল অৱস্থাৰ বিষয়ে জানিব পৰা যায়।

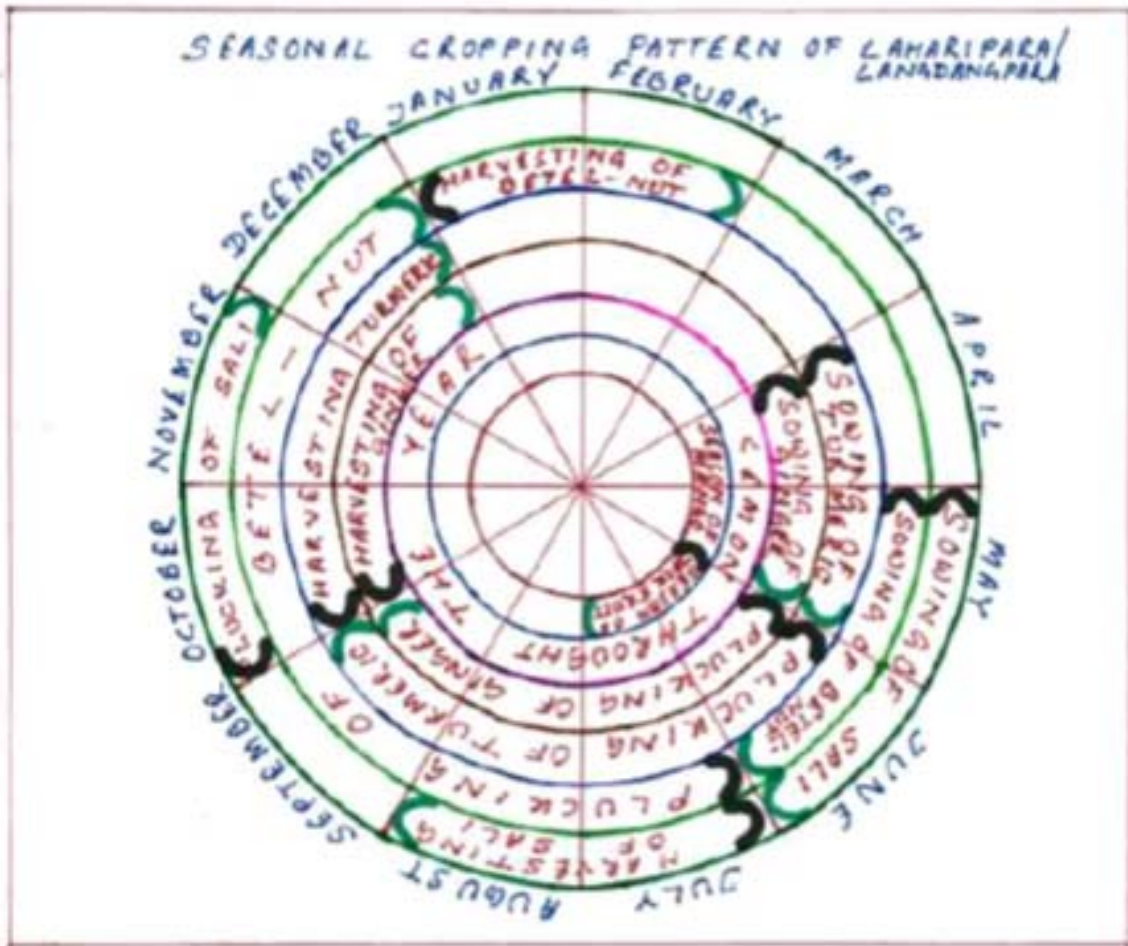
দলগতভাৱে হোৱা আলোচনাৰ ভিত্তিত, প্ৰায়ে ঋতুকালীন পঞ্জিকা তৈয়াৰ কৰি গুটি সিঁচা, ফল ধৰা আৰু ফল সংগ্ৰহৰ কথা চিনাক্ত কৰিব পাৰি।

ইয়াৰ ভিত্তিতে বছৰটোৰ উত্থান-পতনৰ এডাল ৰেখাচিত্ৰ অংকন কৰিব পৰা যায়। এই বৈচিত্ৰ্যতাত বৃষ্টিপাত, শস্য উৎপাদন, শ্ৰমৰ চাহিদা, বৰ্হি-গমন, মহামাৰী আদিৰ খবৰ, ব্যয়ৰ সীমা আদি সন্নিবিষ্ট হয়। উৎসৱ আদি উল্লেখযোগ্য সময়ৰ কথাও ইয়াত উল্লেখ থাকে।

ঋতুকালীন মানচিত্ৰত সাধাৰণতে ঋতুকালীন শস্যৰ বিবিধতা থাকে। ঋতুকালীন মানচিত্ৰত আমি বছৰটোৰ কৃষিজনিত শস্যৰ তিনিটা সময়ৰ কাম, যেনে— গুটি সিঁচা, ফল ধৰা আৰু ফল সংগ্ৰহৰ কথা বিস্তাৰে উল্লেখ কৰোঁ।

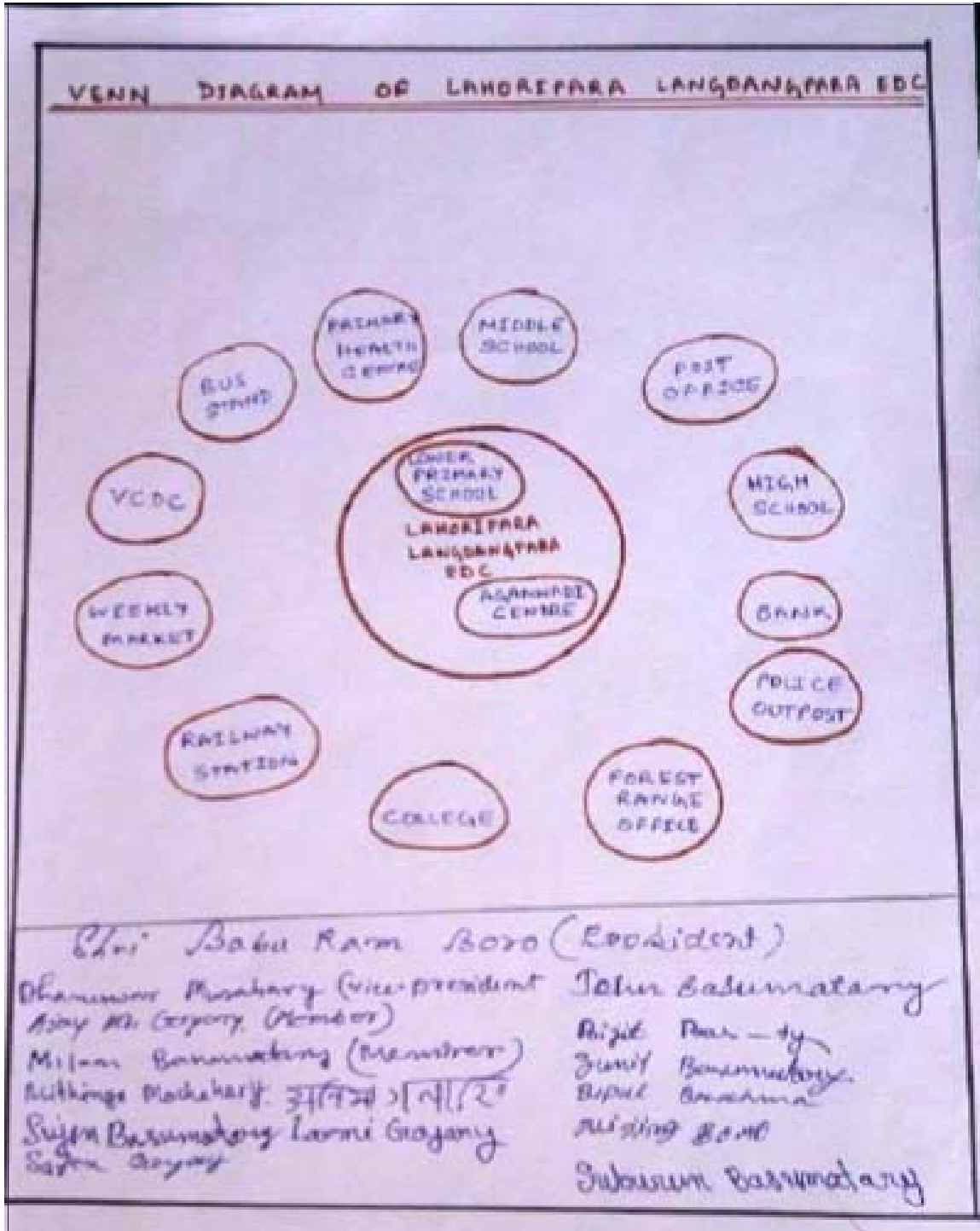
ঋতুকালীন মানচিত্ৰৰ পৰা এই কথা প্ৰতীয়মান হ'ল যে, গাঁওখনত মুখ্যতঃ শালিধান, সবীয়হ, মৰাপাট, তামোল, আদা, গোমধান আদিৰ খেতি কৰা হয়। জৰীপৰ পৰা পোৱা তথ্য মতে লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চি-ৰ অন্তৰ্গত গাঁওবাসীৰ ঋতুৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল নোহোৱা মূল জীৱিকা হ'ল— গাহৰি পালন, কুকুৰা পালন, দোকান দিয়া, তাঁতবোৱা, দৈনিক নিৰিখত শ্ৰমদান, পকামিস্ত্ৰীৰ কাম, টেইলৰিং, কাঠমিস্ত্ৰীৰ কাম আদি কামবোৰ প্ৰকৃতিগতভাৱে ঋতুকালীন নহয় যদিও ঋতুকালীন মানচিত্ৰত দেখুওৱা হৈছে।

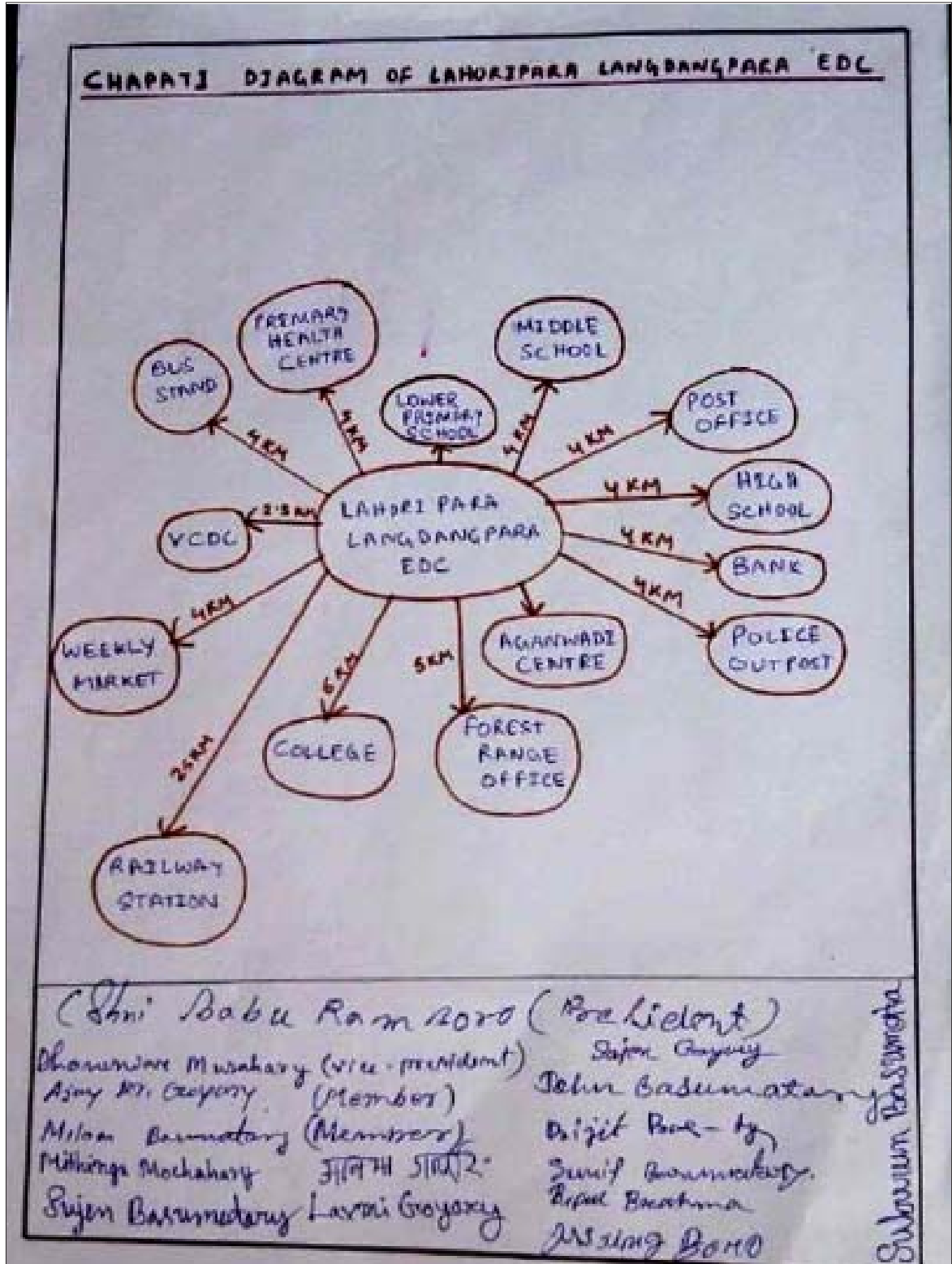
চিত্ৰ ৩.২ : ই পি এ লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰাৰ ঋতুভিত্তিক মানচিত্ৰ

তালিকা-৩.২ : ঋতুকালীন শস্যৰ চানেকি

শ্ৰেণী বিভাগ	কামৰ সময়			
		গুটি সিঁচা	শস্য চপোৱা	সংগ্ৰহ
পামৰ	শালি	মে'-জুন	জুলাই-আগষ্ট	অক্টোবৰ-নৱেম্বৰ
	তামোল	জুন	জুলাই -জানুৱাৰী	ফেব্ৰুৱাৰী-মাৰ্চ
	আদা	এপ্ৰিল-মে'	অক্টোবৰ- ডিচেম্বৰ	ছেপ্টেম্বৰ
	নেমু	গোটেই বছৰ জুৰি		
	পামৰ নহয়	তঁাতবোৱা	গোটেই বছৰ জুৰি	
	পশুপালন			
	দৈনিক শ্ৰমদান			
	দোকানী			
	ইলেকট্ৰিচিয়ান			
	পকামিস্ত্ৰীৰ কাম			

জীৱিকা আৰু প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচীৰ অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক

জীৱিকা আৰু প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচীৰ অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক

LAHOREPORA LANGDANGPORA
Priority Ranking - LIVELIHOOD

Potential Livelihood Activities	Livestock	Weaving	Dairying	Horticulture	Food Processing	Handicraft	Tailoring	Carpentry	Cass & Bamboo	Mills	Kraft
Livestock	A	x	D	C	A	A	A	A	A	6	1
Weaving	B	x	x	B	B	E	B	D	B	5	3
Dairying	C	x	x	x	D	C	C	C	C	6	1
Horticulture	D	x	x	x	E	D	G	D	D	4	5
Food Processing	E	x	x	x	x	I	E	E	E	5	3
Carpentry	F	x	x	x	x	x	G	H	F	1	8
Tailoring	G	x	x	x	x	x	x	G	I	4	5
Cass & Bamboo	H	x	x	x	x	x	x	x	H	3	7
Masonry	I	x	x	x	x	x	x	x	x	2	8

Shri. Baba Ram Boro (President)

Dhanurwan Munahary (vice-president) Jyotirmoy Boro

Ajay M. Goyary (M)

Milon Basumatary (Member)

Mithingo Machary

Sujan Basumatary

Sajan Goyary

Jahn Basumatary

Poizil Basumatary

Banit Basumatary

Bipul Basumatary

Laxmi Goyary

Subarun Basumatary

প্রাথমিক কার্যসূচীর অগ্রাধিকার স্থানাংক

Priority Ranking- ENTRY POINT ACTIVITIES (EPA)										
EPA activities	A Health centre	B Electricity	C School	D Sanitation	F Road connectivity	T Community Hall	G Marketing Shed	H Oil seed Processing Unit	Marks	Rank
Health centre	A	x	A	A	A	A	A	A	7	1
Electricity	B	x	B	B	B	B	B	B	6	2
School	C	x	x	D	C	C	C	C	4	4
Sanitation	D	x	x	x	D	D	G	D	3	5
Road connectivity	E	x	x	x	x	E	B	E	3	3
Community Hall	F	x	x	x	x	x	F	F	2	6
Marketing Shed	G	x	x	x	x	x	x	G	1	7
Oil seed Processing Unit	H	x	x	x	x	x	x	x	1	7

Shri Baba Ram Boro (President)

Dhanurwar Musahary (vice-president)

Ajay M. Gogary (M)

Milon Barumetary (Member)

Mithings Mochary

Sujan Barumetary

Safen Gogary

Jahn Basumatary

Bijit Bar-dy

Zunit Barumetary

Bepul Brahma

Mising Boro

অনিমা গগারি

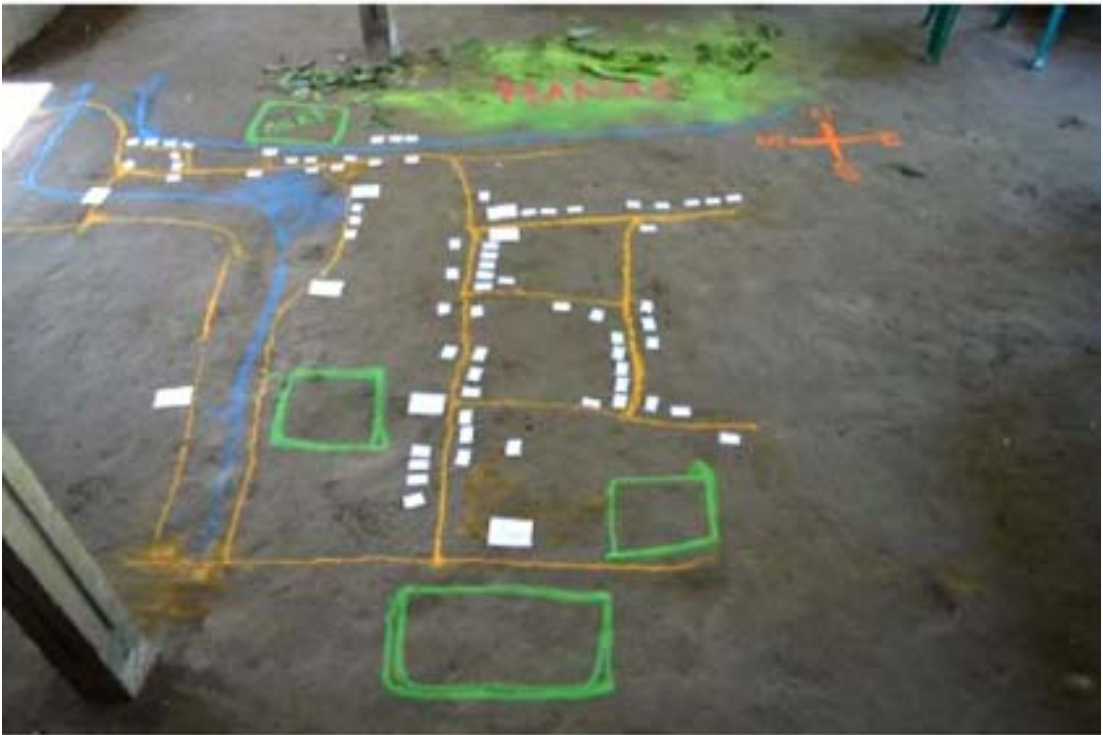
Laxmi Gogary

Subbum Basumatary

পৰিশিষ্ট ৪
আলোকচিত্ৰ

ই ডি চি লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰাৰ যুৱকসকলৰ সজাগতাৰ সময়ত

পি আৰ এ কাৰ্যকলাপৰ পৰা গাঁৱৰ মানচিত্ৰ

ই ডি চিৰ কাৰ্যবাহী সদস্যসকলৰ তালিকা

ক্রমিক নং	নাম	পদবী	শ্ৰেণী
১	বাবুৰাম বড়ো	সভাপতি	অনুসূচিত জনজাতি
২	ধনেশ্বৰ মুচাহাৰী	উপ-সভাপতি	অনুসূচিত জনজাতি
৩	মিথিংগা মুচাহাৰী	কোষাধ্যক্ষ	অনুসূচিত জনজাতি
৪	বিৰেন বাজবংশী	সদস্য	অ' বি চি
৫	অজয় গয়াৰী	সদস্য	অনুসূচিত জনজাতি
৬	মিলন বসুমতাৰী	সদস্য	অনুসূচিত জনজাতি
৭	চুজেন বসুমতাৰী	সদস্য	অনুসূচিত জনজাতি
৮	চালেম গয়াৰী	সদস্য	অনুসূচিত জনজাতি
৯	জন বসুমতাৰী	সদস্য	অনুসূচিত জনজাতি
১০	বিজিত বসুমতাৰী	সদস্য	অনুসূচিত জনজাতি
১১	সুমিত বসুমতাৰী	সদস্য	অনুসূচিত জনজাতি
১২	বিপুল ব্ৰহ্ম	সদস্য	অনুসূচিত জনজাতি
১৩	মিচিং বড়ো	সদস্য	অনুসূচিত জনজাতি
১৪	অনিমা গয়াৰী	সদস্য	অনুসূচিত জনজাতি
১৫	লক্ষ্মী গয়াৰী	সদস্য	অনুসূচিত জনজাতি
১৬	চুবুৰণ বসুমতাৰী	সদস্য	অনুসূচিত জনজাতি

GOVT. OF ASSAM

BODOLAND TERRITORIAL COUNCIL
OFFICE OF THE FIELD DIRECTOR, MANAS TIGER PROJECT
Barpeta Road- 781315, Assam.

Registration No. MTP/EDC/03, dated 16th April 2016

This is to certify that "LAHORIPARA-LANGDANGPARA ECO-DEVELOPMENT COMMITTEE" under Bhuyangpara Range of Manas Tiger Project, Barpeta Road which was Registered with the Office of the Field Director, Manas Tiger Project, Barpeta Road, Assam on 16th April 2016 has been renewed upto 16th April 2017

Signed under my hand & seal.

(H.K. Sharma, IFS)
Field Director, Manas Tiger Project
Barpeta Road, Assam

Place: Barpeta Road.

Date: 10/04/2016.

পৰিশিষ্ট ৬ (তথ্য-১)

তালিকা-১ : গাঁৱৰ মূল তথ্য

ক্রমিক নং	জে এফ এম চিৰ নাম	গঠনৰ তাৰিখ	কাৰ্যনিৰ্বাহক সমিতিৰ সদস্যসকলৰ নাম	সভাপতিৰ নাম	সচিবৰ নাম	কোষাধ্যক্ষৰ নাম	প্ৰতি পৰিয়াল বা ব্যক্তিৰ বৰঙণি	ব্যৱহৃত সামাজিক বেৰ হয়/নহয়	বিশেষ সাফল্য সন্দৰ্ভত মন্তব্য	সাফল্যৰ মানৰ % হাৰ
১	লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা	২০১৫	১৬	বাবু ৰামবড়ো	বিৰেন ৰাজবংশী	শ্ৰীমতী মুচাহৰী	নাই	নাই	—	—

তালিকা-২ : গাঁওভিত্তিক জনসংখ্যাৰ তথ্য

ক্রমিক নং	গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	অনুসূচিত জনজাতি			প্ৰতি ১০০০ পুৰুষৰ বিপৰীতে লিঙ্গ অনুপাত	পৰিয়াল গড় আকাৰ (আনুঃ)
			মুঠ	পুৰুষ	মহিলা		
১	লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা	১১০	৫১০	২৫০	২৬০	১০৪০	৫.১
	মুঠ	১১০	৫১০	২৫০	২৬০	১০৪০	৫.১

উৎস : ক্ষেত্ৰ সমীক্ষা প্ৰতিবেদন

তালিকা- ৩ : ভূমি ধাৰণৰ ভিত্তিত গাঁৱৰ কৃষকসকলৰ শ্ৰেণী বিভাগ

তালিকা- ৩ : ভূমি ধাৰণৰ ভিত্তিত গাঁৱৰ কৃষকসকলৰ শ্ৰেণী বিভাগ

ক্রমিক নং	গাঁৱৰ নাম	ভূমি ধাৰণ অনুযায়ী কৃষকৰ শ্ৰেণী বিভাগ				মুঠ
		ধনী কৃষক > ১০ হেক্টৰ	ক্ষুদ্ৰ কৃষক ২-১০ হেক্টৰ	উপান্ত কৃষক < ২ হেক্টৰ	ভূমিহীন পৰিয়াল	
১	লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা	—	১০	১০০	—	১১০
	মুঠ	—	১০	১০০	—	১১০

তালিকা- ৪ : পশুধনৰ সংখ্যা

তালিকা- ৪ : পশুধনৰ সংখ্যা

ক্রমিক নং	গাঁৱৰ নাম	পশুধনৰ সংখ্যা						
		গাই	ম'হ	ছাগলী	ইঁহ	কুকুৰা	গাহৰি	মুঠ
১	লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা	১৬০	—	৬২	৪৪	৫৮২	২০২	১১৫০

ক্রমিক নং	আন্তঃগাঁথনি	অৱস্থিতি	গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰ)
১	বাছ ষ্টেণ্ড	শালবাৰী	৪ কিঃ মিঃ
২	প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	শালবাৰী	৪ কিঃ মিঃ
৩	নিম্ন প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা	০ কিঃ মিঃ
৪	মাধ্যমিক বিদ্যালয়	শালবাৰী	৪ কিঃ মিঃ
৫	ডাকঘৰ	শালবাৰী	৪ কিঃ মিঃ
৬	হাইস্কুল	শালবাৰী	৪ কিঃ মিঃ
৭	বেংক	শালবাৰী	৪ কিঃ মিঃ
৮	অংগনবাড়ী কেন্দ্ৰ	লাহৰীপাৰা লাংডাংপাৰা	০ কিঃ মিঃ
৯	পুলিচ আউট প'ষ্ট	শালবাৰী	৪ কিঃ মিঃ
১০	বনাঞ্চল ৰেঞ্জ কাৰ্যালয়	বাঁহবাৰী	৫ কিঃ মিঃ
১১	ৰেল ষ্টেচন	বৰপেটা ৰ'ড	২৫ কিঃ মিঃ
১২	কলেজ	শালবাৰী	৪ কিঃ মিঃ
১৩	ৰেল ষ্টেচন	বৰপেটা ৰ'ড	২৫ কিঃ মিঃ
১৪	সাপ্তাহিক বজাৰ	বাঁহবাৰী	৪ কিঃ মিঃ
১৫	ভি চি ডি চি	ঘোঁৰামৰা	২.৫ কিঃ মিঃ

তালিকা- ৬ : কৃষিজাত শস্য

তালিকা ৬ : কৃষিজাত শস্য

শস্যৰ প্ৰকাৰ	বৰ্ষা নিৰ্ভৰ		জলসিঞ্চন	
	শস্যৰ নাম	এলেকা হেক্টৰ হিচাপত	শস্যৰ নাম	এলেকা হেক্টৰ হিচাপত
খাৰিফ	শালি ধান	৩০	—	—
অন্যান্য	শাক-পাচলি, ফলমূল	৪৭	—	—

তালিকা-৭ : লাহৰিপাৰা লাংডাংপাৰা ই ডি চিৰ অন্তৰ্গত শস্য উৎপাদন ৰূপৰেখা

তালিকা ৭ : বিথৰাই ই ডি চিৰ অন্তৰ্গত শস্য উৎপাদনৰ ৰূপৰেখা

শস্যৰ প্ৰকাৰ	মুঠ উৎপাদন (আনুমানিক) কুইণ্টল	উৎপাদন কৰা পৰিয়ালৰ সংখ্যা	গড় উৎপাদনত শস্যৰ অধিন এলেকা	শস্য অন্তৰ্গত এলেকা
ধান	৩২০	৮০	১৮-১৯	১৫.৫০
শাক পাচলি, নেমু	১৬.৭	১১০	৫৫	১৩
ফল	৩.৫	৪৭	৫	২.৭

তালিকা- ৮ : পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা

তালিকা ৮ : ই ডি চি পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা

প্ৰকাৰ	১-৩ মাহ	৩-৬ মাহ	> ৬ মাহ
শস্যৰ অৱশিষ্ট	—	—	✓
ঘৰুৱা পেলুৱা বস্তু	—	—	✓
ঘাঁহ	—	—	✓
সেউজীয়া পশুখাদ্য	—	—	✓
বনাঞ্চলত চাৰণ	—	—	✓

তালিকা- ৯ : গাঁৱৰ পৰা বজাৰৰ দূৰত্ব আৰু অৱস্থান

তালিকা ৯ : গাঁৱৰ পৰা বজাৰৰ দূৰত্ব আৰু অৱস্থান

ক্ৰমৰ বাবে	অৱস্থান	যদি অন্য গাঁৱত, গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰ)
গেলামাল	বিথৰাই	০ কিঃ মিঃ
সাপ্তাহিক বজাৰ	বাঁহবাৰী	৫ কিঃ মিঃ
প্ৰধান বজাৰ	বাঁহবাৰী	৫ কিঃ মিঃ
বন নিগম বিক্ৰী বিভাগ	—	—
টেণ্ডু পাটা পি এইচএ ডি	—	—
মাছৰ বজাৰ	বাঁহবাৰী	৫ কিঃ মিঃ
ভেষজ উদ্ভিদ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	—	—
বন নিগম ভেষজ উদ্ভিদ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	—	—

তালিকা- ১০ : জলসম্পদ সুবিধাৰ পৰ্যাপ্ততা

তালিকা ১০ : জলসম্পদ সুবিধাৰ পৰ্যাপ্ততা দেখুওৱা হৈছে

জলৰ উৎস	সংখ্যা	পানীৰ পৰ্যাপ্ততা (উপযুক্ততা, ঋতুকালীন)	ব্যৱহাৰ (খোৱাৰ বাবে, জলসিঞ্চন, গা ধোৱা)
জুৰি	১	ঋতুকালীন	জলসিঞ্চন, পশুপালন
দমকল	১১০	পৰ্যাপ্ত	খোৱা, ঘৰুৱা ব্যৱহাৰ
নদী	১	ঋতুকালীন	সকলো কামত
ৰাজহুৱা কুঁৱা	—	—	—

তালিকা- ১১ : শক্তি ব্যৱহাৰ

তালিকা ১০ : ই ডি চিৰ শক্তি ব্যৱহাৰ দেখুওৱা হৈছে

ইন্ধনৰ প্ৰকাৰ	নিৰ্ভৰশীল পৰিয়ালৰ সংখ্যা	নিৰ্ভৰশীল মাহৰ সংখ্যা	উৎস (স্থানীয় গাঁও, বন, অন্যান্য উৎস)	মুখ্য / গৌণ
কাঠখৰি	১১০	গোটেই বছৰ	কাষৰ বজাৰৰ পৰা	মুখ্য
কেৰাচিন		গোটেই বছৰ	বজাৰ	গৌণ
গোবৰ জৈৱ গেছ	—	—	—	—
ৰন্ধন গেছ	২৫	—	এজেণ্ডি	গৌণ
বৈদ্যুতিক চৌকা	—	—	—	—

তথ্য-II

জীৱিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ

তালিকা- ১২ : কৃষি আৰু উদ্যান শস্য

তালিকা- ১২ : কৃষি আৰু উদ্যান শস্য অৱস্থা দেখুওৱা হৈছে

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কম উৎপাদন	<ul style="list-style-type: none"> কোনো ধৰণৰ বেৰা নাই বছৰত এক ধৰণৰ শস্য খেতি (শালি)। উচ্চমানৰ সাৰ, কীটনাশক আদিৰ প্ৰয়োগ সীমিত জলসিঞ্চনৰ ব্যৱস্থাৰ অভাৱ আধুনিক সা-সৰঞ্জামৰ অভাৱ যেনে পাৰাৰ টিলা, টেক্টৰ আদি উচ্চ উৎপাদনশীল বীজ সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱ। 	<ul style="list-style-type: none"> জৈৱিক বেৰৰ প্ৰয়োগ নতুন আৰু অত্যাধুনিক প্ৰযুক্তিৰ প্ৰয়োগ খেতিৰ বিষয়ে সু প্ৰশিক্ষণ লগতে কৃষকসকলৰ মৰ্যদা প্ৰদান উপযুক্ত আৰু উচ্চমানৰ সাৰ, কীটনাশক আদিৰ প্ৰয়োগ 	<ul style="list-style-type: none"> টেক্টৰ ব্যৱহাৰৰ প্ৰশিক্ষণ। কৃষি-দক্ষতা উন্নতকৰণৰ কাৰ্যসূচী বৰ্ণসংকৰ জাতৰ কৃষি কীট-পতংগ নাশক দ্ৰব্য প্ৰয়োগৰ প্ৰশিক্ষণ
ভঁৰাল আৰু উৎপাদন	<ul style="list-style-type: none"> সংৰক্ষণ পদ্ধতি সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱ। বিদ্যুতৰ সৰবৰাহ নোহোৱাৰ বাবে শীতল মজুতৰ অভাৱ। 	<ul style="list-style-type: none"> বিক্ৰী নোহোৱা সামগ্ৰী দীৰ্ঘকাল ধৰি মজুতৰ সুবিধা। শস্য মজুত কৰি ৰখাৰ সুবিধাৰ লগতে উপযুক্ত সময়ত বিক্ৰী 	<ul style="list-style-type: none"> পেকেজিং পৰিবহণ আৰু বিপণন
বিপণন	<ul style="list-style-type: none"> পৰিবহণ ব্যৱস্থা অতি শোচনীয়। বজাৰৰ লগত পোনপতিয়া যোগাযোগ নাই। মধ্যভোগীৰ জড়িয়তে যোগাযোগ হয়। ব্যৱসায়ৰ অভাৱ লগতে পুৰণি ধৰণে ব্যৱসায়। 	<ul style="list-style-type: none"> প্ৰকৃত পৰিবহণ ব্যৱস্থাই কৃষকসকলক তেওঁলোকৰ সামগ্ৰী নিকটৱৰ্তী বজাৰলৈ লৈ যোৱাত সহায় কৰিব। মধ্যভোগী লোক আতৰাই বেছি মুনাফা আদাই বৰ্তমান বজাৰ মূল্য আৰু উৎপাদন মূল্যৰ জ্ঞান ই ডি চিৰ এলেকা অসম, পশ্চিম বংগ আৰু ভূটান সীমা এলেকাত বিক্ৰীৰ ব্যৱস্থা 	<ul style="list-style-type: none"> ক্ৰেতা বিক্ৰেতাৰ মিলন

তালিকা ১৩ : পশুধন

তালিকা ১৩ : পশুধন

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
চৰণীয়া ভূমি কম	প্ৰযোজ্য নহয়	—	—
পশু খাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা	<ul style="list-style-type: none"> ■ আৰ্থিক দৈন্যৰ বাবে বজাৰৰ পৰা পশুখাদ্য কিনিবলৈ অপাৰগ ■ সেউজ খাদ্য আৰু শস্যৰ আৱৰ্জনা কেৱল-৩-৬ মাহলৈহে উপলব্ধ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ পশুপালনৰ পৰা উচ্চ উপাৰ্জন ■ পশুখাদ্যৰ সৰবৰাহ হ'লে গাঁওবাসীয়ে ইয়াক বিকল্প জীৱিকা হিচাপে ল'ব পাৰে। 	—
পশু চিকিৎসা ব্যৱস্থা	<ul style="list-style-type: none"> ■ পশু চিকিৎসাৰ কোনো কেন্দ্ৰ নাই। ■ পশুপালনৰ বাবে উপযুক্ত জ্ঞানৰ অভাৱ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ বেমাৰ নিয়ন্ত্ৰণ ■ গৰুৰ জীৱন-চক্ৰ বৃদ্ধি ■ পশুপালন সম্পৰ্কীয় সজাগত আৰু উৎসাহ বৃদ্ধি 	—
দুগ্ধ উৎপাদন	<ul style="list-style-type: none"> ■ পশুখাদ্যৰ সৰবৰাহ কম ■ দুগ্ধ উৎপাদন বৃদ্ধিৰ বাবে বিজ্ঞানসন্মত পশুপালন সম্পৰ্কীয় জ্ঞানৰ অভাৱ। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ দুগ্ধ উৎপাদনৰ প্ৰশিক্ষণৰ দ্বাৰা উৎপাদন বৃদ্ধি কৰিব পৰা যায় ■ দুগ্ধ বিক্ৰীৰ বাবে সুবিধাজনক বজাৰৰ চাহিদা 	—
দুগ্ধ বজাৰ	<ul style="list-style-type: none"> ■ বজাৰৰ উপযুক্ত সুবিধা নাই ■ দুগ্ধ আৰু দুগ্ধজাত দ্ৰব্যৰ চাহিদা সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ কোকৰাঝাৰ জিলা সদৰ আৰু পশ্চিম বংগত গাখীৰৰ যথেষ্ট চাহিদা আছে যদিও সেই বজাৰবোৰ ই ডি চি-ৰ পৰা বহুত দূৰৈত 	—

তালিকা- ১৪ : কাঠ ভিন্ন বনজ সম্পদ (এন ডব্লিউ এফ পি)

তালিকা ১৪ : কাঠ ভিন্ন বনজ সম্পদ

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কম সংগ্ৰহ	<ul style="list-style-type: none"> ■ এন ডব্লিউ এফ পি কম সংগ্ৰহ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ সাৰুৱা মাটি 	<ul style="list-style-type: none"> ■ খাদ্য, ঔষধি গছ আদি ৰোপণ
অবহনক্ষম সংগ্ৰহ	<ul style="list-style-type: none"> ■ উপলব্ধ নহয় 	<ul style="list-style-type: none"> ■ সাৰুৱা মাটি 	<ul style="list-style-type: none"> ■
কম মূল্য	<ul style="list-style-type: none"> ■ উপলব্ধ নহয় 	<ul style="list-style-type: none"> প্ৰযোজ্য নহয় 	<ul style="list-style-type: none"> ■
মূল্য সংযোজন	<ul style="list-style-type: none"> ■ প্ৰস্তুতকৰণ গোট নাই ■ উপযুক্ত সম্পদৰ অভাৱ ■ কাৰিকৰী জ্ঞানৰ অভাৱ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ■ 	<ul style="list-style-type: none"> ■

তালিকা ১৫ : বিশেষ দক্ষতা : হস্ততাঁত

তালিকা ১৫ : বিশেষ দক্ষতা : হস্ততাঁত

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কেঁচামালৰ পৰ্যাপ্ততা	<ul style="list-style-type: none"> ■ ঢুকি পোৱা স্থানৰ ভিতৰত কেঁচামালৰ অভাৱ (বজাৰ ৭ কিঃ মিঃ দূৰত) ■ ভঁৰাল নাই 	<ul style="list-style-type: none"> ■ কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপনৰ বাবে উমৈহতীয়া ঠাই। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন।
উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান	<ul style="list-style-type: none"> ■ উচ্চ মানযুক্ত উপাদানৰ মজুতকৰণ ■ পৰম্পৰাগত পদ্ধতিৰ প্ৰয়োগ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ নতুন বজাৰ উলিওৱাৰ কাৰণে উন্নতমানৰ সামগ্ৰী উৎপাদন। ■ পুৰণি কৌশল এৰি নতুন কৌশল গ্ৰহণ কৰা 	<ul style="list-style-type: none"> ■ আধুনিক যন্ত্ৰপাতি আৰু সা-সঁজুলিৰ বিষয়ে প্ৰশিক্ষণ। ■ গাঁওবাসীসকলক উন্নত প্ৰযুক্তি প্ৰদান।
বজাৰৰ সম্ভাৱনীয়তা	<ul style="list-style-type: none"> ■ মান সন্মত বজাৰৰ অভাৱ ■ মূল্য নীতিৰ অভাৱ ■ প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে সংযোগ নাই ■ সামগ্ৰী উৎপাদন কৰা নহয় 	<ul style="list-style-type: none"> ■ বিবিধ প্ৰকাৰৰ সামগ্ৰী উৎপাদনৰ জৰিয়তে নতুন নতুন বজাৰ উলিওৱা 	<ul style="list-style-type: none"> ■ উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ বাবে প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে চুক্তিৰ ব্যৱস্থা
ঋণৰ সুবিধা	<ul style="list-style-type: none"> ■ বেংক বা ডাকঘৰসমূহৰ সৈতে কোনো সংযোগ নাই ■ বেংক বা চৰকাৰৰ বিকাশ যোঁজনা সম্পৰ্কে জ্ঞান নহয় 	<ul style="list-style-type: none"> ■ চৰকাৰৰ পৰা আৰ্থিক সাহায্য ■ সহজতে ঋণ লাভৰ সুযোগ প্ৰদান 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ, ম্যাদী ঋণ, সক্ৰিয় নিধিৰ ব্যৱস্থা
বিবিধ প্ৰকাৰ উৎপাদন	<ul style="list-style-type: none"> ■ দ্ৰব্যৰ বহুমুখীতা সম্পৰ্কে বা নতুন দ্ৰব্য সম্পৰ্কে উপযুক্ত ধাৰমাৰ অভাৱ ■ দ্ৰব্যৰ বহুমুখীতা 	<ul style="list-style-type: none"> ■ আধুনিক যুগৰ বজাৰৰ চাহিদা অনুসৰি চাহিদা থকা সামগ্ৰীৰ উৎপাদন 	<ul style="list-style-type: none"> ■ দক্ষতা উন্নতকৰণ আৰু নতুন সামগ্ৰী তথা বিবিধ প্ৰকাৰৰ সামগ্ৰী উৎপাদন সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ

তালিকা- ১৬ : ঋণৰ সুবিধা

তালিকা- ১৬ : ঋণৰ সুবিধা

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কাৰ্যসূচী
ঋণগ্ৰস্ততা	নাই	■ নিকটৱৰ্তী এলেকা আধুনিক বিত্তীয় প্রতিষ্ঠান স্থাপন	
সুতৰ হাৰ	■ বেচৰকাৰী ঋণদাতাসকলৰ দ্বাৰা উচ্চ হাৰত সুদ ধাৰ্য	■ ৰাজ সাহায্য হাৰত (subsidized) ঋণৰ ব্যৱস্থা	
ঋণৰ পৰ্যাপ্ততা	■ বিস্ক লোৱাত ভয় লগতে ■ তথ্য পাতিৰ জ্ঞানৰ অভাৱ	■ ষ্টাৰ্ট-আপছ উদ্যমিতা প্ৰকল্প (ভেঞ্চাৰ)	
বন্ধকৰ অসুবিধা	■ বন্ধক ৰখা সম্পত্তিৰ যথোপযুক্ত নথি প্ৰস্তুতকৰণৰ অভাৱ	■ এলেকাত যথোপযুক্ত দলিল পত্ৰ বা নথি তৈয়াৰ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত সজাগতাৰ অভাৱ	

Field Director Manas Tiger Project
Barpeta Road, Assam